

Inhoud

Van de voorzitter	62
Van de redactie	62
Media.....	63
De boerenzwaluw in Eemnes	64
Excursie Eempolder 10 maart 2012	65
Fascinatie voor bosuilen.....	66
Het voorkomen van de torenvalk in de westelijke Eempolders	68
Op ganzenjacht in Friesland	70
What's in a name?	72
Contributiebetaling	73
Tweede en derde til voor huiszwaluwen	74
Tien jaar Tussen Duin & Dijk voor provinciaal vogelnieuws	77
Nieuwsbrief	77
Vogels ringen in je tuin: de eerste ervaringen met het ring-MUS project (deel 1).....	78
Resultaten van het Constant Effort Site-project van het Vogelringstation Het Gooi in 2011 ..	79
Vogelringstation Oud Naarden. 1 ^o kwartaaloverzicht 2012.....	81
Lezerspost.....	82
Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep	83
Zien en kijken: vogels in beeld	84
Blik op het waterhoen	86
Haantjes	86
Mutaties ledenbestand	87
Jubilarissen bij de vogelherkenningscursus	88
'Wie is dat toch met die telescoop?'	89
Verslag van de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op 22 maart 2012.....	90
Verslag kascommissie	91
Programma	92
De favoriete vogelplek van Wouter Rohde	95
Strip Kor Haan	

Van de voorzitter

De Algemene Leden Vergadering van 22 maart was met meer dan 60 leden goed bezocht. Voor het eerst zijn financiële bijdragen uit het Dineke Sluijters Vogelfonds toegekend aan projecten. Dat gebeurde zonder veel discussie en met enthousiasme. Waarschijnlijk is dat het gevolg van het goede voorbereidende werk van de adviescommissie, die hiervoor veel waardering verdient. De toekenningsbrieven zijn inmiddels verstuurd. Binnenkort kunnen nieuwe projecten worden aangemeld. Ook het jaarverslag en het financiële verslag konden na een korte toelichting vlot worden vastgesteld. Helaas konden nog geen nieuwe bestuursleden worden benoemd: een aandachtspunt voor de komende tijd. Na de pauze was er voldoende tijd voor de eerder uitgestelde, boeiende presentatie van Paul van der Poel over vogels in Bulgarije (het doel van de buitenlandexcursie).

Aan Paul van der Poel en Roel Huizenga heb ik eerder – tijdens een feestelijke cursusavond – de Korhaanpenning in zilver uitgereikt als blijk van grote waardering voor hun jarenlange inzet voor de cursus, die wel als de motor van onze vereniging wordt gezien. Elders in deze Korhaan staat een verslag van deze avond. Verschillende groepen zijn het nieuwe seizoen gestart met een bijeenkomst. Ik noem de subgroep excursies en de werkgroepen weidevogelnestbescherming, broedvogelinventarisaties (over geluiden en vogels op internet) en roofvogels, evenals de pas opgerichte werkgroep vogelfotografie. Met veel enthousiasme is weer aan de activiteiten begonnen. Verder zijn we als bestuur, mede in vervolg op de ALV, aan het kijken hoe we onze taken beter kunnen vervullen .

Rien Rense

Van de redactie

De Nationale vogelweek vindt dit jaar plaats van 12 t/m 18 mei. In het februarinummer van De Korhaan (p. 13) werd al een oproep gericht aan de leden van de Vogelwerkgroep om activiteiten te ontwikkelen voor deze week. Slaat u de vorige Korhaan er nog maar eens op na. Tot nu toe is naar aanleiding van deze oproep geen enkele reactie binnengekomen. Het is een blamage dat wij met zijn allen kennelijk niet in staat zijn iets te organiseren voor deze vogelweek. In dit nummer staan drie artikelen over het vogelringstation in Naarden. Ik heb ze genummerd want ze zullen een reeks gaan vormen. In de komende nummers zult u er regelmatig een aantreffen. Stukjes voor de nieuwe rubriek ‘*Wat zien ik*’ vindt u weer op verschillende plaatsen. Voor mij is het heel plezierig als ik een aantal van die kleine stukjes in voorraad heb, want ze zijn – naast de vaak verrassende en lezenswaardige inhoud – ook goed te gebruiken als bladvulling. Daan Buitenhuis vertelt een wonderlijk verhaal over de gedaanteverwisseling van de sperwer en de koekoek. Ik had er nog nooit van gehoord. U leest erover op pagina 72.

De waterhoentjes in de sloot achter mijn huis krijgen weer niet de kans om een nest te bouwen. Ik ben van mening dat het hun territorium is; ze zijn er de hele winter en grazen in mijn aan het water grenzende tuin. In het vroege voorjaar nemen echter meerkoeten de hele sloot in beslag en worden de waterhoentjes voortdurend opgejaagd. Als het al lukt iets te beginnen wordt het nest verstoord door de ‘indringers’. Ik moet het lijdzaam aanzien.

Ik hoop dat u geniet van het voorjaar, de uitbottende bomen en de zingende vogels en van dit nummer van De Korhaan.

Hillie Hepp

Media

Om te weten te komen hoe vaak de pers aandacht schenkt aan een onderwerp of een naam in de kranten komt, bestaan speciale knipselbureaus. Vogelbescherming maakt daar ook gebruik van. De knipselkranten laten zien aan dat er in de media veel aandacht wordt geschonken aan vogels en vogelaars. Het is gemakkelijk om te zien hoe onkundig journalisten en koppenmakers omgaan met de berichtgeving. Als men een bericht heeft ingestuurd of een interview heeft gegeven komt het veel voor dat een verslaggever of redacteur feiten onjuist weergeeft of er een eigen interpretatie aan geeft. De toezegging dat men inzage in het concept krijgt wordt zelden of nooit nageleefd. Er zijn talloze voorbeelden van verkeerde informatie. Een greep.

Ieder jaar weer wordt in de loop van februari 'gekopt' dat ooievaars op hun nesten zijn teruggekeerd vanuit hun overwinteringsgebieden in Afrika. Het is kennelijk bij de pers nog steeds niet bekend dat al vele jaren honderden ooievaars in ons land blijven overwinteren.

Een fout onderschrift of een verkeerde naamvermelding komt ook nogal eens voor. Zo werd recent in een huis-aan-huisblad bij een stukje over een huiszwaluwentil een foto van een boerenzwaluw afgedrukt. Wij 'pietjeskenners' maken ons er druk om. Waarom eigenlijk, voor het grote publiek bestaan er alleen maar zwaluwen.

Ook de omroepen kunnen er wat van. Al weer jaren geleden was een steppevorkstaartplevier neergestreken in de Eempolders. Drommen vogelaars begaven zich naar dit gebied en die aandacht was tot een regionale nieuwszender doorgedrongen. Anderhalve week na de eerste melding kwam er een telefoontje voor een interview. De mededeling dat de vogel al enkele dagen niet meer was gesignaleerd

maakte geen indruk.

Misschien hadden we geluk en viel er een of andere mouw aan te passen, ofwel de boel neppen en doen alsof. De volgende dag,

het was nog stikdonker, arriveerde een busje met een uiterst aantrekkelijke interviewster. De dag begon al goed. Een voorteken of toch niet? Uit het busje liet een technicus een zeker tien meter hoge antenne omhoog komen voor de 'loopzender', want het was een rechtstreekse uitzending. Helaas faalde de techniek en moest via de mobiele telefoon het interview naar de studio. Van vogels had de interviewster helemaal geen verstand en na enig oefenen kon zij ook het woord steppevorkstaartplevier foutloos voor de microfoon uitspreken. Vervolgens ging ik voor het blok. Of ik het geluid van de vogel voor de luisteraars wilde nadoen. Zij had dit al via internet opgezocht en opgenomen en het door mij geproduceerde geluid kon samen met haar opnamen de ether in worden gestuurd. De roep 'kije-kietsje' ten gehore brengen zag ik niet zitten en met het argument dat de steppevorkstaartplevier zijn geluid tijdens de trek zelden laat horen bleef een blamage uit. Het voorstel om als alternatief de volop roepende en overvliegende goudplevieren te laten horen werd niet gehonoreerd. De steppevorkstaartplevier blonk uit door afwezigheid. Alle moeite was dus tevergeefs.

Penlijster

Wat zien ik ?

De eksters die achter mijn huis voor het vierde jaar een gezin aan het stichten zijn komen elke morgen een hapje brood en wat haverhout eten.

Vanmorgen was er een stuk vrij harde korst bij en tot mijn stomme verbazing wandelde de ekster met dat brood in de snavel naar het vogelbadje, gooide het brood erin en begon toen smakelijk te eten.

Nooit eerder gezien of over gehoord!

Gerrit Jaspers

De boerenzwaluw in Eemnes

Zoals waarschijnlijk wel bekend is onder de lezers, halveerde de boerenzwaluwenstand in de afgelopen 40 jaar. Naar aanleiding daarvan was het jaar 2011 uitgeroepen tot het Jaar van de boerenzwaluw en is SOVON toen gestart met een onderzoek naar de nestplaatskeuze van deze soort. Dit onderzoek is opgezet om meer te weten te komen over de actuele verspreiding, stand en de trend van de boerenzwaluw in Nederland. Het onderstaande artikel, dat zich toespitst op de resultaten van dit onderzoek aan de Meentweg en Wakkerendijk in Eemnes, is uitgevoerd in mei/juni 2011. Aan de Meentweg en Wakkerendijk zijn verschillende agrarische bedrijven gevestigd, zowel grote als kleine. Deze vestigingsplaatsen zijn precies wat de boerenzwaluw zoekt.

Celine Roodhart

Boerenzwaluw

Foto: Mark Eising

Tijdens het onderzoek is er een verdeling gemaakt in de soort gebouwen waar bewoonde boerenzwaluwnesten zijn aangetroffen. Aan de Meentweg en Wakkerendijk zijn bewoonde nesten voornamelijk aangetroffen in paardenboxen, kapschuren en grupstallen. Ook ligboxenstallen, hoge schuren en een enkele keer een garage of een veldschuurtje werden gebruikt om te nestelen. Verder waren de boerenzwaluwen snel tevreden met de toegankelijkheid tot deze gebouwen. Een openstaand luik, een kiertje of een kapot raam was genoeg om naar binnen te kunnen, te nestelen en jongen groot te brengen.

Meentweg

De Meentweg biedt aan ongeveer 190 boerenzwaluwen nestgelegenheid. Deze nesten zijn voornamelijk gevonden op erven waar vee aanwezig was, vaak een bedrijf met een agrarische bestemming, intensief of extensief. Op Meentweg 20 zijn de meeste bewoonde nesten aangetroffen (30 nesten). Op Meentweg 115 is ook een groot aantal nesten gevonden (25 nesten). Hier is echter een kerkuil op

bezoek geweest en die heeft ervoor gezorgd dat veel zwaluwen niet zijn uitgevlogen. In die nesten zaten bijna vliegvlugge jongen die al waren geringd door Daan Buitenhuis. Gelukkig heeft een aantal broedpaartjes de ellende doorstaan en toch wat jongen grootgebracht. Op de boerderij bij Oostermeent 1 is eveneens een groot aantal nesten gevonden, waaronder ook van huiszwaluwen. De nesten hiervan worden al jaar en dag geteld en zijn niet genoteerd, omdat het bij mijn onderzoek om boerenzwaluwen ging.

Oostermeent 1 ligt in Blaricum, in het verlengde van de Meentweg. Het is een ideaal erf voor de boerenzwaluw door de aanwezigheid van een grote mestplaat, waar nestelmateriaal gevonden kan worden. Er zijn veel kleine schuurtjes met kieren en gaten en het bedrijf, met daarbij een manege, is omgeven door open terrein.

Wakkerendijk

Aan de Wakkerendijk zijn 67 bewoonde boerenzwaluwnesten aangetroffen. Aan deze weg blijkt dat vooral de intensieve agrarische bedrijven veel boerenzwaluwen huisvesten. Er liggen drie maneges aan deze weg en hier zijn ook meerdere bewoonde nesten geteld. Het waren er respectievelijk 5, 12 en 7. Bijna op alle adressen die bezocht zijn tijdens dit onderzoek werd verteld dat er andere jaren altijd meer zwaluwen waren en mensen zeiden ook dat de zwaluwen laat waren dit jaar. Er waren ook adressen dit jaar, in tegenstelling tot andere jaren, waar helemaal geen zwaluwen zijn gearriveerd. Hiervoor zijn waarschijnlijk verschillende oorzaken aan te wijzen. Uit het landelijk onderzoek zal moeten blijken welke dit kunnen zijn. In het geval van de Meentweg

en de Wakkerendijk kan dit ook komen door het feit dat steeds meer agrariërs ophouden met hun bedrijf. De afwezigheid van vee zorgt ervoor dat er minder geschikt nestelmateriaal aanwezig is en doordat schuren leegstaan en deuren dicht worden gehouden, loopt de boerenzwaluw veel potentiële nestelruimte mis.

Conclusie

Uit dit onderzoek blijkt dat de boerenzwaluw voorkeur heeft voor bedrijven waar vee aanwezig is. De aanwezigheid van vee zorgt

voor nestelmateriaal in de vorm van haren, maar ook strootjes en bagger, te vinden op de mestplaat en in plassen op het erf. Een ietwat rommelig erf met toegankelijke schuren zorgt ervoor dat de boerenzwaluw zich thuis voelt en succesvol jongen groot kan brengen. Hierdoor kan wellicht de in afgelopen jaren opgelopen schade enigszins hersteld worden. Meer weten over Eemnes, de Eempolder en de daar voorkomende vogels? Kijk dan op www.celineroodhart.com en ontdek de mogelijkheden!

Excursie Eempolder 10 maart 2012

Renée Beekman

De Theetuin ligt er verlaten bij op deze druilerige zaterdagmorgen. De vogels hebben feest, de lente komt eraan. De groenling snerpt door de lucht, in de verte zingt een zanglijster, in de heg het heggenmusje.

Ongeveer dertig leden hebben zich rondom Bertus verzameld voor een voettocht door de polder.

Onderweg naar de nieuwe vogelhut zien we de eerste grutto's en de duizenden ganzen. De lucht kleurt zwart als ze opvliegen, waarschijnlijk voor de naderende slechtvalk, die we later uitgezakt op een hekje kunnen spotten. Kieviten (het eerste ei moet nog gelegd worden) fladderen op en neer. Bij een poeltje wroet een kemphaan gezellig samen met twee tureluurs en een bontbekplevier. De hut is klein, het uitzicht groots. Een zee van

smienten aan de einder; bergeenden en meerkoeten in het riet.

Het begint nu echt te regenen; we hullen ons in plastic en glibberen voort op de modderige grasdijken. Een rietgors duikt weg tussen de rietstengels, een graspieper en witte kwikstaarten vliegen over. Het geroep van de veldleeuwerik. Alles belooft een mooi voorjaar.

Na vier uur lopen zijn we weer terug bij de Theetuin, waar een buizerd luid galmend zijn weg zoekt tussen de bomen.

Dank je wel, Bertus voor je inspirerende verhalen. Ook een druilerige zaterdagmorgen kan geweldig zijn.

Foto's: Renée Beekman

Fascinatie voor bosuilen

Interview met Gerard Mijnhout.

Carla van Lingen

‘Waarom de Hoorneboeg mijn favoriete plek is? Omdat er bosuilen wonen natuurlijk.’

Gerard Mijnhout is gefascineerd door uilen. Ruim twintig jaar geleden ontmoette ik hem voor de eerste keer. Hij assisteerde Joop van Veen (J.C. van Veen) bij zijn bosuilenonderzoek in de bossen bij Woudenberg, waar hij een bosuilenpaar in een kast met een videocamera kon gadeslaan. Ik mocht dankzij VARA's Vroege Vogels meekijken en zag het vrouwtje op de eieren zitten. Gerard was een volleerd verslaggever.

‘Mannetje bosuil komt binnen met muis in de bek. Een weegschaal bij de ingang registreert het gewicht van de uil inclusief de muis. Vrouwtje neemt muis in ontvangst en mannetje verlaat de kast een muis lichter’ Zo kon iedere keer precies worden vastgesteld hoeveel het vrouwtje at, hoe vaak ze bezoek kreeg, of ze de eieren verliet enzovoorts. Jaren later belde Gerard me op. ‘Ik heb ook zo'n kast. Joop van Veen heeft me geholpen.’ Dat was niet tegen dovenmansoren gezegd. Onder strikte geheimhouding mocht ik meekijken: ‘Beleef de lente’ avant la lettre.

Gerard was 15 jaar toen hij in de ban kwam van de bosuil én van de Hoorneboeg: ‘Tweeëndertig jaar geleden op 14 juni 1980 kwam ik hier voor het eerst. Omdat ik meer wilde weten van vogels en nestkasten werd ik lid van de Vogelwerkgroep en kwam als

nestkastcontroleur op de Hoorneboeg. Hoewel de nestkasten de aanleiding waren om lid te worden was het weer de bosuil die mijn pad kruiste. Samen hebben wij ons hart verpand aan de Hoorneboeg’. Deze cirkelvormige buitenplaats met een oppervlakte van 13 hectare gelegen aan de zuidkant van Hilversum is een bijzonder rijk gebied. Dit afgesloten deel is veel rustiger dan het grote gebied dat daaromheen ligt en toebehoort aan het Goois Natuurreservaat. Daar wordt druk gerecreëerd door mensen, honden en paarden. Toch draagt dit grote omliggende gebied bij aan de rijke fauna in het meer afgesloten deel.

Een rondje Hoorneboeg met Gerard levert meer op dan twee paar extra ogen. Hij kent iedere centimeter van het terrein en houdt nauwlettend in de gaten wat er gebeurt. ‘Ik kom hier bijna wekelijks en vaak neem ik mijn jongens van 12 en 14 jaar mee. Er hangen hier 25 kasten die bewoond worden door onder andere kool- en pimpelmezen, bosuilen, rosse vleermuizen én eekhoorns! De boomklever broedt al vijf jaar lang in dezelfde kast, het nest in de boom daarachter is 30 jaar in bezit van de pimpelmees, de kast die daar aan de schuur hangt hoort nu 20 jaar toe aan de gekraagde roodstaart. Verder broedt in de klimop rond het gebouw de witte kwikstaart en daar huist ook wel eens een bosuil. Zomers zie ik hazelwormen die 's ochtends vroeg liggen te zonnen op een zanderig plekje. Wist je dat er hier ook dassen zitten?’

Gerard's speciale kast die hij 15 jaar geleden dankzij de hulp van Joop van Veen kreeg is op een enkel slecht muizenjaar na altijd bewoond geweest. Via een ingenieus systeem kan hij via internet de gebeurtenissen thuis in de gaten houden.

Tijdens onze rondwandeling is tot onze grote verrassing het eerste ei gelegd. Om één uur was er nog niets te zien, maar om half drie ligt daar plotseling het ei. Daarna is het voor spoedig gegaan. Dit is wat Gerard registreert: 'Vrouwtje eerste ei gelegd zondag tussen 13.00 en 14.30 uur. Vrouwtje verblijft die nacht 30% in haar kast. Na het tweede ei blijft ze 75% van de tijd bij haar eieren. Het derde ei kluistert haar voor 92% aan huis en nu het vijfde ei gelegd is blijft ze 99% van de tijd thuis.'

'Ik verwacht het eerste jong 26 maart. Ze blijft in het nest tot de jongen 10 dagen oud zijn

Foto's: Gerard Mijnhout

binnen, totaal zo'n 40 dagen. Het mannetje voert de muizen aan, soms wel vier tot vijf per nacht. Een enkele keer gaat ze mee naar buiten om ze op te eten. Misschien wil ze gezelschap tijdens het eten, wie zal het zeggen. Ik heb me wel eens afgevraagd wat mijn doelstelling in ieder geval is met dit project. Het antwoord wist ik lange tijd niet. Ik wil zoveel mogelijk weten en vastleggen wat betreft de tijden waarop er iets gebeurt in de kast. Ik zou wel meer willen maar er moet ook wat overblijven voor later.'

Gerard stuurde op 29 maart nog het volgende bericht: **HET IS ZOVER!!!!!!!!!!** Gisteravond om 9.00 uur ging mevrouw even weg en toen was heeeeeeel mooi waar te nemen dat het eerste ei aan het uitkomen was.

In het openingetje van het ei was duidelijk de eitand van het jong te zien. Het was ook heel duidelijk aan het piepen. Eergisteren hoorde ik al het getik van het jong dat tegen de binnenkant van het ei aan tikte. Een beetje vreemd is dat gisteren dag 31 van de broedduur was. In de literatuur staat echter vermeld als broedduur 28-30 dagen. Wellicht is het eerstgelegde ei niet uitgekomen. In 2010 was ook een ei niet uitgekomen. Later bleek er wel een volgroeid jong in te zitten. Met andere woorden: wordt vervolgd!

Uit oude geschriften blijkt dat de eerste bebouwing, een houten jachthuis, uit 1794 dateert. Later werden Stalheim en de Schuur gebouwd. In 1810 was het jachthuis zo bouwvallig dat het werd afgebroken. Een volgende eigenaar van Landgoed de Hoorneboeg bouwde een stenen villa op het terrein voor de bibliothecaresse juffrouw Cavannes. De bibliotheek beschikte over een verzameling van 50.000 boeken, die eigendom waren de laatste mannelijke bewoner van de villa, Pibo Pijnappel. Juffrouw Pijnappel, Pibo's zuster, heeft tot haar overlijden in 1971 in de villa gewoond. De villa werd in 1987 afgebroken.

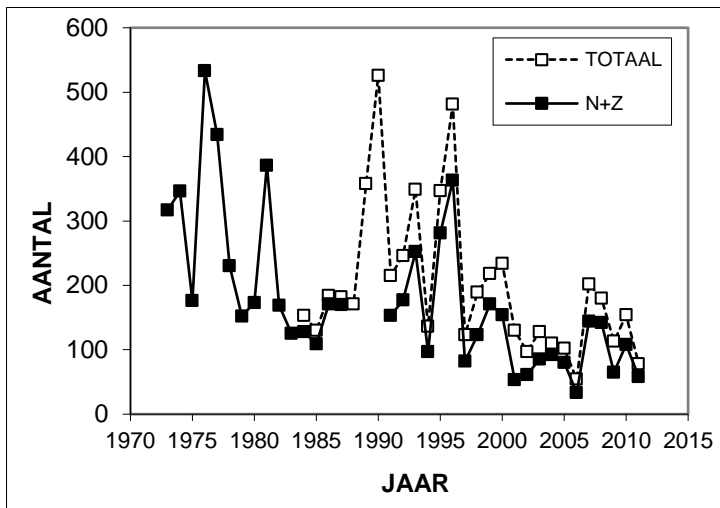
Het landgoed heeft door de jaren heen verschillende eigenaren gehad. In 1948 kwam een deel van het terrein ter beschikking van de Remonstrantse Broederschap, die er een conferentiecentrum stichtte. In 1971 werden de Remonstranten ook eigenaar van de rest van het terrein. Per 1 januari 1999 is de exploitatie van de Hoorneboeg overgegaan naar de Hoorneboeg bv, waarvan de YMCA de enige aandeelhouder is. De vereniging YMCA is in 1853 opgericht en houdt zich bezig met het uitvoeren van maatschappelijke activiteiten op het gebied van jeugd- en jongerenwerk.

Het voorkomen van de torenvalk in de westelijke Eempolders

In de Eempolders zien wij nog steeds regelmatig torenvalken die op muizen jagen. Vaak doen ze dat vanaf paaltjes, maar het is natuurlijk opvallender als zij dat biddend doen. De BMP-tellingen van SOVON suggereren dat de aantallen broedparen in Nederland nogal teruglopen. Het is daarom interessant om eens te kijken hoe het in de Eempolders met deze soort gaat.

Jan Mooij

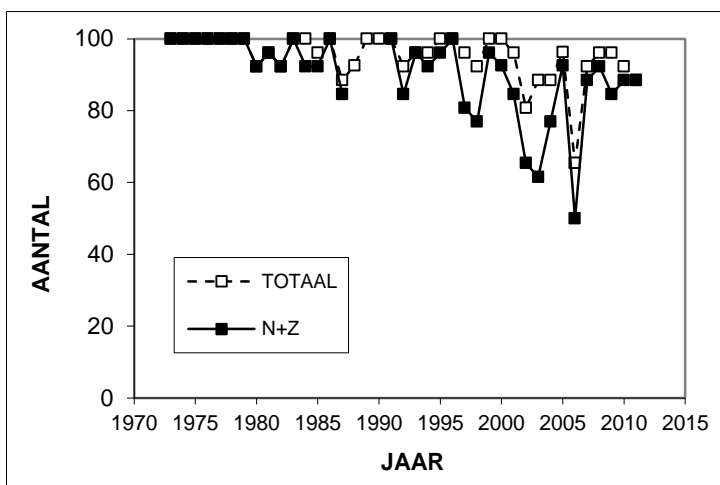
De totale aantallen per jaar worden gegeven in figuur 1. Opvallend zijn de sterke schommelingen die samenhangen met het aantal veldmuizen, waarover later meer. Het algemene beeld suggereert een duidelijke afname. Het blijkt dat in de loop van de tellingen een significante afname optreedt van 3,5% per jaar. Sinds 1991 is de gemiddelde jaarlijkse afname zelfs ruim 5%, wat duidelijk meer is dan de BMP-trend van 3,5% afname per jaar.

Figuur 1. Totaal aantal getelde torenvalken per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oosterveen, de stippellijn de totale aantallen.

Ook de presentie (figuur 2) geeft aan dat het niet goed gaat met de torenvalk. In het begin van de tellingen waren er altijd torenvalken. In de jaren tachtig ontbraken ze een enkele keer, en daarna wordt de aantallen langzaam minder. In deze eeuw is de presentie van 100% niet meer gehaald. Een dieptepunt is 2006, toen de presentie in

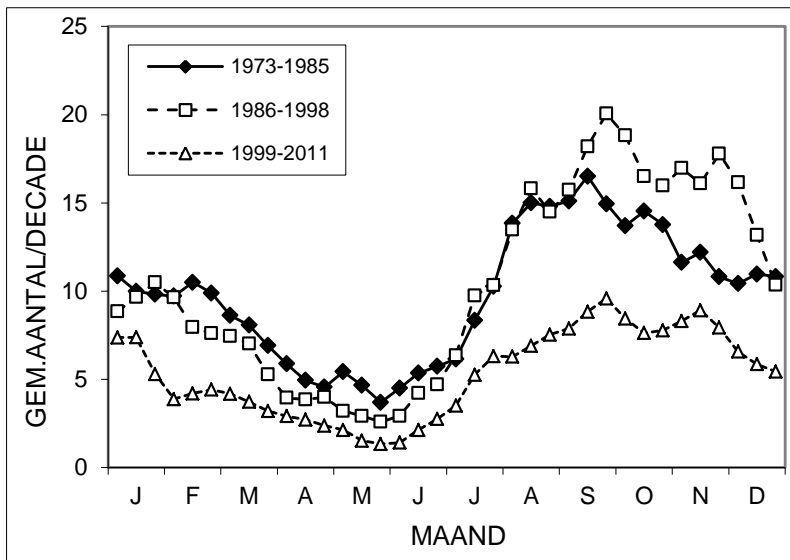
het oorspronkelijke telgebied nog maar 50% was. De laatste jaren lijkt het in dit opzicht beter te gaan, de presentie schommelt rond de 90%.

Figuur 2. Presentie van de torenvalk. De getrokken lijn geeft de presentie zonder de Oosterveen, de stippellijn de totale presentie.

Foto: Paul v.d. Poel

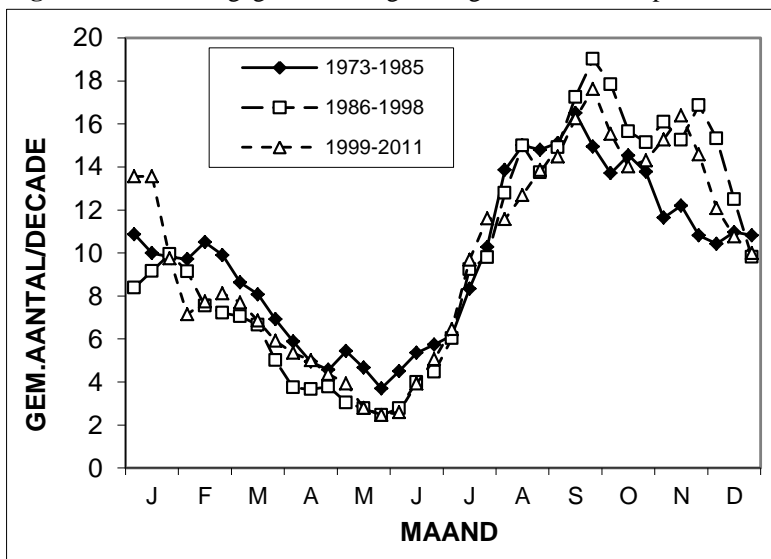

Figuur 3. Gemiddeld aantal torenvalken per decade voor drie periodes van dertien jaar.

De verdeling over het jaar is in alle periodes ongeveer hetzelfde. Vanaf eind mei lopen de aantallen geleidelijk op tot ze rond september een maximum bereiken. Daarna lopen de aantallen langzaam terug. Het lijkt een typisch patroon voor een standvogel, die na de broedtijd toeneemt doordat de jongen uitvliegen en daarna door sterfte weer in aantal afnemen.

Als we de waarden voor de tweede en derde periode met een zodanige factor vermenigvuldigen dat hun gemiddelde gelijk wordt aan dat van de eerste periode dan zien we dat het patroon verrassend constant is over de jaren. Dit geldt vooral voor de latere jaren; in de eerste periode is het dal wat minder diep en de top wat minder hoog.

Figuur 4. Dezelfde gegevens als figuur 3, genormaliseerd op 1973-1985 (zie tekst)

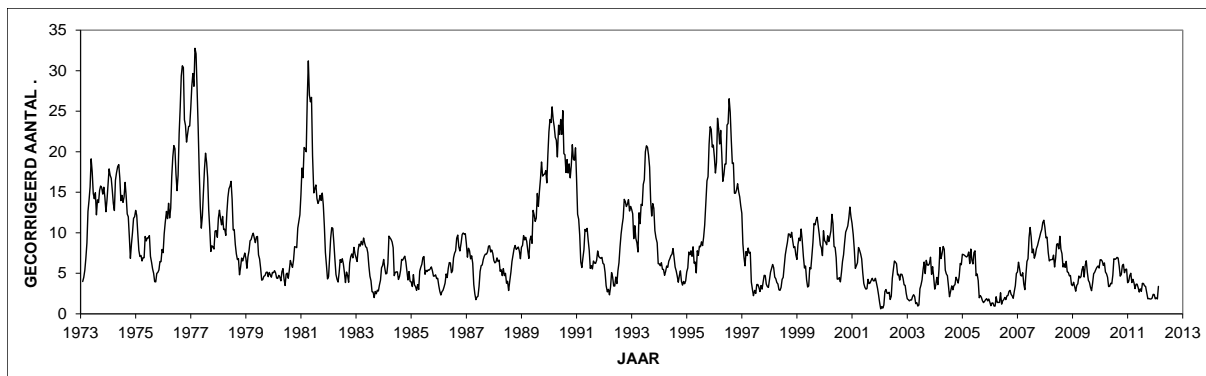

De verhouding tussen de top en het dal varieert tussen 5 en 10, met een gemiddelde van ongeveer 7. Als we alleen met eigen broedvogels te maken zouden hebben houdt dat in dat ieder jaar 85% van de torenvalken dood zou gaan. Nu worden torenvalken niet erg oud (Nederlandse gegevens geven een gemiddelde leeftijd van ongeveer 1,4 jaar aan), maar dit is toch wel erg veel. We moeten dus wel aannemen dat we in de Eempolders niet alleen met broedvogels, maar ook met gasten van elders te maken hebben. Dat

volgt ook uit de verdeling zelf. Eind juli zijn de meeste jonge torenvalken uitgevlogen, maar het maximale aantal zien we pas in september. Ook uit de literatuur is bekend dat torenvalken in de winter vaak open weidegebieden opzoeken. De kleinere verhouding tussen maximum en minimum suggereert dat in het begin van de tellingen het aandeel broedvogels in de winter groter was dan later.

Bekend is dat in jaren met erg veel veldmuizen ook het aantal torenvalken sterk toeneemt. Opgemerkt moet worden dat deze muizenjaren geen lokale verschijnselen zijn. De muizenjaren die wij in de Eempolders vonden vallen precies samen met de jaren die landelijk als zodanig bekend zijn. De toename is overigens verbazingwekkend groot.

Figuur 5 geeft de voor het seizoen gecorrigeerde aantallen waargenomen torenvalken. Dit is een aangepaste versie van de grafiek in het artikel in De Korhaan over muizenjaren (Mooij 2008). Als we de schommelingen wat vlak trekken zien we, dat de aantallen in een muizenjaar soms vijf maal zo hoog zijn als in normale jaren.

Figuur 5. Voor seizoen gecorrigeerde aantallen van de torenvalk. Voortschrijdend gemiddelde over vijf tellingen.

Het is duidelijk dat in een muizenjaar het aantal uitvliegende jongen en de overlevingskans van die jongen veel groter is dan in een normaal jaar, maar een zo grote toename door alleen deze oorzaak lijkt niet waarschijnlijk. Bij torenvalken vliegen zelfs in topjaren gemiddeld minder dan vijf jongen uit. De toename vindt plaats in minder dan een jaar. Het lijkt er dus op dat de Eempolders in muizenjaren relatief meer torenvalken van elders aantrekken dan in andere jaren. Dit is niet zo vanzelfsprekend, want ook in de verre omgeving is sprake van een muizenjaar. Kennelijk is in de Eempolders de toename van de veldmuizen, of de toename van de kans om ze te vangen, in muizenjaren groter dan in veel andere gebieden.

Referenties

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J. 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
- Bijlsma, R.G. 1993. Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. Schuyt en Co, Haarlem
- Mooij, J., 2008, Muizenjaren in de Eempolders. De Korhaan 42 (2): 63-66.

Op ganzenjacht in Friesland

Wobbe Kijlstra

Met vier man sterk togen we naar de verzamelplaats bij het NS station Bussum -Zuid.

Ganzenjacht in Friesland was het thema van de excursie. Veelbelovend en ook wel een beetje intrigerend in deze tijd waar sommigen denken dat natuurbehoud ook bestaat uit het afbreken van alles dat beweegt. Enfin, met twee excursieleiders en een ex-excursieleider in de auto werd mijn rol al snel bepaald tot die van controleur of de excursieleiders hun werk wel naar behoren wisten te verrichten.

Nu alleen de deelnemers nog en de jacht kon beginnen. Gelukkig kwam er vlak voor 7.00 uur een vrouw aanlopen die graag met ons op stap wilde. Zo hadden we alle rollen vervuld, excursieleiders, ex excursieleider, controleur en een belangstellende die alle aandacht kreeg.

Als opwarmertje doken we eerst de Noordoostpolder in, waar we enthousiast werden begroet door blauwe kiekendieven. Eerst een vrouwtje en later ook nog twee mannetjes. Als jager is het fijn je welkom te weten, door collega-jagers, maar we hadden afgesproken dat de ganzenjacht pas in Friesland zou beginnen. Wat een ganzen. Waar je ook keek, overal grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen. Dit had niks met jagen te maken, elk shot (met de verrekijker) was raak. Hier was geen aardigheid aan. Topberaad in de auto leidde tot bijstelling van het doel. We zouden onze jacht richten op bijzondere ganzen.

Roodhalsgans

(Wikipedia)

‘Ik zie een roodhalsgans’ riep ik, niet wetende wat er zou gebeuren. De roodhalsgans behoort tot de bijzondere ganzen en zie je gezelschap maar eens uit te leggen waar de roodhalsgans zich bevindt tussen al snel duizend brand- en kolganzen. Dit duurde even. Uiteindelijk heeft iedereen de roodhalsgans gezien en genoten hoe hij of zij zich staande wist te houden tussen al die andere ganzen.

Onze auto, een zelfdenkende Japanner, was ondertussen knap jaloers geworden en weigerde alle dienst toen we weer verder wilden rijden. Zo rolden we van het ene in het andere avontuur. Van de roodhalsgans tot uitleggen aan de ANWB dat je niet weet waar je precies bent en dat je toch dringend hulp nodig hebt. De wegenwacht beloofde te komen en de weergoden vonden het wel een mooi moment om te laten zien wat winterse buien kunnen zijn.

Elke vogelaar beschikt over een thermoskan koffie en goede zin en ons wachten werd meer dan beloofd. Niet alleen wist de wegenwacht ons te vinden; het was een collega-vogelaar in de dop. Jullie komen zeker voor de ganzen, keek hij ons aan. Ja, beaamden we om verheugd verslag te doen van de roodhalsgans waarop de wegenwacht ons vroeg of wij de roodhalsgans met blauwe snavel al hadden ontdekt. Ja, je hebt altijd baas boven baas en

gelukkig had hij ook verstand van auto's en konden we onze reis vervolgen.

Kleine rietgans

Foto: Mark Eising

Nog steeds veel kol-, brand- en grauwe ganzen en ook veel wulpen, vroege kievieten en ja hoor, ook kleine rietganzen, eerst een veld vol, later nog meer. Het schijnt dat zo'n beetje de hele populatie overwintert in Friesland en daar mag deze provincie best blij mee zijn. Klein konden we niet echt plaats, sierlijk, een haast adellijk blauwe gloed, een gans die er mag zijn.

Onze jacht was intussen al meer dan geslaagd en tijd voor echte koffie. In Workum ontdekten we dat de roodhalsgans en nog een aantal andere exotische eenden gewoon in de vijver van een bejaardenhuis zwommen. Dit is wel een geruststellende gedachte, in Friesland zijn er kennelijk al bejaardenhuizen speciaal voor vogelaars. Zo kunnen we nog heel lang genieten van onze hobby en in Workum hebben ze ook lekkere mosterdsoep.

Gelaafd trokken we verder om te ontdekken dat het carnaval ook Friesland niet onberoerd laat en sommige dorpen hierdoor compleet van de buitenwereld waren afgesloten. Ons ging het meer om het IJsselmeer. Hoe zou het zijn met het ijs. Nog maar een week geleden werd er volop geschaatst; nu lagen er bergen ijs van meer dan een meter hoog. Geweldig, dat natuurgeweld.

Onze zelfdenkende Japanner had ondertussen wat nieuws bedacht en liet z'n alarm afgaan, bang dat hij in de steek zou worden gelaten. Kortom, tijd om het Gooi weer op te zoeken.

Een excursie met voor elk wat wils. Voor de vogeljager bijzondere vogels, de natuurliehebber het ijsgeweld, de weerliehebbers alle winterse buien; zelfs automonteurs konden hun hart ophalen.

Op naar het volgende avontuur.

What's in a name?

Hoe heet die vogel, van wie kreeg hij zijn naam en waarom?

Daan Buitenhuis

Terug naar mijn prille jeugd, te beginnen in de dertiger jaren van de vorige eeuw, toen ik het mocht beleven dat ik op school het leesplankje aap-noot-mies voorbij zag komen.

Gemakkelijk te onthouden was duif.

Verklaring: 'als het maar veren heeft'. Al gauw ging mijn leeshonger verder en richtte zich op vogelboeken die verschenen net vóór, maar gelukkig ook tijdens en direct na de Tweede Wereldoorlog.

Bekende schrijvers in die tijd waren Jac. P. Thijsse, Rinke Tolman, Jan P. Strijbos, Ko Zweeres, Rein Stuurman, Kees Hana, A.B. Wigman, Johan Sluimers en Nico Tinbergen. Alleen met lezen en plaatjes kijken red je het echter niet, je moet naar buiten.

Onze buurman in Arnhem was de tekenaar-schilder en vogelkenner Marius Kolvoort met wie ik mee mocht op een voorjaarsavond naar de Schelmse Bossen, niet ver van huis in Arnhem-Noord bij het Openluchtmuseum. Het doel van de excursie was het zoeken van een nest van de nachtzwaluw. Het typerende geluid van de vogel, snorrend en ratelend, hielp ons wel maar nu de nestplaats nog. De nachtzwaluw heeft namelijk een goede schutkleur. Kolvoort had echter voorwerk gedaan en al gauw stonden we bij het nest; het lag op de grond in een ondiep kuiltje met dennennaalden gedekt en daarin twee donsjongen van de nachtzwaluw. Het was daar dat ik voor het eerst de naam 'geitenmelker' hoorde noemen. Hans Dorrestijn was toen nog niet geboren, maar vele jaren later (2007) noemt hij in zijn Dorrestijns Vogelgids deze vogel 'geitenbreier'. Ik was dus op tijd voor de echte bijnaam 'geitenmelker', die mij ook door Kolvoort werd uitgelegd. Als de nachtzwaluw zijn bek opent, valt pas op hoe groot die is. Wanneer in vroeger tijden om melktijd een veehouder een geit aantrof met een vrijwel lege uier werd de nachtzwaluw hiervan verdacht. Vandaar.

Al eeuwen kent men tot ver over onze grenzen dit verhaal. De Latijnse naam luidt dan ook *Caprimulgus* en bij onze Oosterburen heet hij 'Ziegenmelker'; de Engelsen kennen hem als

'goatsucker.' Tot zover deze inleiding over een vogel met naam en gedrag.

Want waar naartoe gaat dit verhaal?

De gedaanteverwisseling van sperwer en koekoek

In mijn kinderjaren had ik ergens gelezen over gedaanteverwisseling van de ene vogel in de andere. Alleen ik wist niet meer waar. Overal nagevraagd, ook bij echte vogelaars. Ja, nee, wel eens of nooit van gehoord, maar niet van wie of wat. Totdat ik het volgende beleefde. De plaats was Neede-Borculo en de kalender wees augustus 1956. Als stagiair bosbouw zwierf ik door het mooie landschap van Lochem-Neede-Borculo en omgeving. Voor een boerderij stond een oude man, petje op, pijp tussen de tanden, met een gezonde uitstraling van achterdocht. Logisch, je spreekt de taal niet. 'Je komt zeker uut 't Westen?' Kortom, alle reden voor een gereserveerde houding. Echter mijn uitstraling, met als toegevoegde waarde, 'geboren op de Veluwe' bracht ons tot elkaar. Aan alle voorwaarden voor een gesprek met koffie was voldaan. Ik vroeg naar de boerenzwaluwen die daar onder de gevel nestelden. Niet te vergeten had ik aandacht voor zijn kippen de vos én de roofvogels...!

Sperwer

Foto: Paul v.d. Poel

'De sperwer, komt ie nog wel eens langs?' 'Nee, die zie je nou niet, want hij verandert in het voorjaar in een koekoek.' 'Is dat zo?' 'Ja, en straks in het najaar, verandert de koekoek weer in een sperwer en die komt hier dan

speciaal langs voor de mussen.’ ‘Ja, ja’ zei ik en viel bijna om van verbazing. Het schoot door mij heen, DUS TOCH!! Nu wist ik het zeker, eindelijk iemand gesproken die dat echt gelooft.

In de jaren daarna heb ik gezocht in allerlei literatuur maar ik kwam nergens iets tegen over dit verschijnsel. De kalender wees 2004. In ons onvolprezen blad, dat gelukkig nog steeds De Korhaan mag heten, wordt een nieuw verschenen boek vermeld. Enige tijd later bladerde ik in een inzage-exemplaar getiteld Verklarend en Etymologisch Woordenboek van de Nederlandse Vogelnamen. Het bevatte alle officiële namen van de Nederlandse vogels, inclusief een groot aantal Friese en Nederlandse vogelvolksnamen. Een pil van bijna 700 bladzijden!

Al bladerend dacht ik, als het verhaal koekoek-sperwer er in staat dan is het boek gekocht, prijs onbelangrijk. Al lezend ging mijn bloeddruk omhoog. Ik citeer:

‘Koekoeksveren, Koekútsfearen, de volksnaam voor de sperwer in Haarlem, Limburg en in Friesland. De naam houdt verband met het volksgeloof dat de koekoek ‘s winters in een sperwer veranderde en in het voorjaar dan weer terug naar een koekoek’. Einde citaat.

Was er overeenkomst in uiterlijk? Op het eerste oog wel. Neem het vliegbeeld, de dwarsgestreepte borstveren en de staartlengte. Bovendien als je een koekoek in de vlucht ziet wordt hij vaak achtervolgd door scheldende kleine zangvogels, zoals dat ook bij roofvogels het geval is. Daarbij natuurlijk gevoegd de in vroeger tijden onverklaarbare afwezigheid van

de koekoek in de winter en een opvallende aanwezigheid bij huis en erf van de sperwer. Filosoferend dacht ik aan vroeger toen ik als kind verschillende rupsensoorten in jampotten met groene blaadjes stopte om te zien welke soorten vlinders hieruit voort zouden komen. Elke vlinder was weer een wonder! Dat een soms tamelijk afzichtelijke rups kan veranderen in een verblindend mooie vlinder zoals de koninginpage of de atalanta, versterkte al eeuwenlang het geloof in gedaanteverwisseling, zo ook van koekoek-sperwer.

Tot slot.

Koekoek

Foto Internet

Een eerstejaars koekoek, half augustus 1966 geringd op Vlieland, werd nog geen twee maanden later in oktober teruggemeld. Dat was uit Kumapé, 60 mijl verwijderd van Lomé de hoofdstad van Togo (West-Afrika), waar hij helaas gedood werd door een val. Een bewonderenswaardige vliegprestatie van deze koekoek. Als sperwer is hij echter nooit meer teruggezien!

Contributiebetaling

Met ingang van dit jaar werken we met een nieuw programma voor de ledenadministratie. Helaas zijn er enkele opstartperikelen geweest en dat betreft onder andere het betalingskenmerk op de acceptgirokaart. Er ontbreekt een nummerreeks en daardoor is het in een aantal gevallen niet mogelijk geweest om dat nummer in te vullen bij het internetbankieren. Onze excuses voor de overlast. Bij de volgende acceptgirokaart is dat probleem opgelost.

Waarom maken we ons zo druk over het betalingskenmerk?

In dat betalingskenmerk is namelijk het lidnummer opgenomen. Wanneer dat wordt overgenomen bij de betalingsopdracht is de verwerking in de financiële administratie aanzienlijk eenvoudiger. Nu moet er eerst op naam het lidnummer worden opgezocht en bij circa 800 leden is dat een enorme klus.

Wanneer u per bankgiro betaalt, dis het prettig als het lidnummer als omschrijving wordt opgenomen. Namens Wobbe Kijlstra (penningmeester) en Trudie Kroon (ledenadministratie) bedank ik u voor de medewerking,

Egbert Leijdekker

Tweede en derde til voor huiszwaluwen

In april 2010 een is eerste til voor huiszwaluwen geplaatst aan de Zomerkade in Huizen. Daar hebben nog geen huiszwaluwen in de kunstnesten gebroed en zij hebben ook zelf geen nesten gebouwd. Op andere plaatsen in ons land zijn er hier en daar wel tillen die succes hebben gehad. Het is gewoon afwachten. Hoewel de eerste til nog geen bezetting heeft gehad is de Zwaluwenkring Huizen toch niet bij de pakken neer gaan zitten en heeft nieuwe initiatieven genomen. Inmiddels zijn er in maart 2012 in Huizen nog twee tillen neergezet.

Dick A. Jonkers & Mieke Pieren-Olijhoek

Hoe de tweede zwaluwentil tot stand is gekomen

In 2010 hebben we de eerste zwaluwentil van het Gooi geplaatst aan de Zomerkade in Huizen (Pieren-Olijhoek & Senteur 2010). Meteen hadden we plannen voor een tweede. Daarvoor kregen we van het Coöperatieve fonds van de Rabobank Noord Gooiland een mooie bijdrage. Echter er moesten eerst wat vergunningen geregeld worden. Dat is niet meegevallen. Vertraging op vertraging zorgde er helaas voor dat Peter-Jan Senteur, die al vanaf het allereerste uur bij de tillen betrokken was, het bijltje erbij neer gooide. Hij had gelukkig door zijn goede contacten met de projectontwikkelaars Jan Geesink en Hans van der Eijk van het Nautisch Kwartier met hen al geregeld dat de kap van de til door hun mensen afgetimmerd zou worden. De kosten voor al het materiaal van de kap namen zij ook voor hun rekening. Het staalwerk zou door Smederij Calis in Eemnes gedaan worden.

Uiteindelijk is de bouwvergunning gekomen en konden we doorgaan met de plannen. De juiste plek werd bepaald en toen moesten we wachten tot die plek ook beschikbaar kwam. Vanwege alle bouwactiviteiten was het niet verstandig de til al te plaatsen in de zomer van 2011. Dat werd dus uitgesteld naar 2012. Eind januari gaf Michael Hagemans, die de bouw coördineerde, aan dat het bijna zover was. De plek kwam vrij en toen begon het te vriezen... met weer uitstel als gevolg. Gelukkig duurde dit niet zo lang. Begin maart kreeg ik - de tweede auteur - een telefoontje dat het nu snel ging, want de bouwbestrating ging eruit. Daarna zou de plek een aantal weken onbereikbaar zijn dus er moest haast gemaakt worden. De smid was gelukkig bereid de paal naar de haven te vervoeren.

Zwaluwentil bij het Nautisch Kwartier in Huizen

Foto: Dick Jonkers

Het vervoer van de kap, die in een loods in Bussum afgemaakt is, regelde Michael. Voor de mensen van de bouw was het wel wat bijzonders ook bij de til betrokken te zijn. De loodzware kap is op een kleine shovel van de stratenmakers naar zijn plek gebracht. De Stelconplaat waar de voet met paal op gemonteerd moest worden, werd daar 'gewoon' van een stapel afgehaald! De laatste fase voor de montage op de plaat was de bevestiging van de kommetjes. Daarbij ging bijna iets mis. Die waren bij Vivara besteld en werden op plankjes geniet aangeleverd. Ze daar weer afhalen was te ingewikkeld en gaf veel risico op breuk. Ik had ergens een foto gezien van een til waar de kommetjes met plankjes en al op de zijkanten

onder de kap gemonteerd waren. Dat moest dus ook hier kunnen. Michael belde me echter dat die plankjes niet zouden passen! Schrik! Snel ter plekke gaan kijken en toen bleek dat hij ze op hun kop hield. Ook weer probleem opgelost. Er moest alleen een klein randje van de plankjes afgezaagd worden en toen pasten ze perfect!

Uiteindelijk is de til op een vrijdagmiddag geplaatst. Ik zat helaas op mijn werk, maar had inmiddels genoeg vertrouwen in de mannen van de bouw dat het goed zou komen. Hij staat er... en hij staat niet op zijn kop!!

Met name Michael Hagemans ben ik veel dank verschuldigd; hij heeft het project voor de bouw van deze zwaluwentil geweldig geholpen met alle hand- en spandiensten die hij kon regelen.

Roel Huizenga is nog bezig met een informatiebord. Zodra dit klaar is komt er nog een paal met dat bord bij de til te staan. Daar maken we dan een klein feestje van om te vieren dat de til er staat. Wie weet vliegen er dan al weer zwaluwen rond. Wie wil gaan kijken moet bij het nieuwe Nautisch Kwartier achter het gebouw met het witte torentje om lopen dan zie je de til op de punt staan. Nu is het wachten of de zwaluwen zich willen gaan vestigen.

De derde til nu ook een feit.

Aanleiding

Het plan voor het tot stand komen van deze til is een initiatief van de eerste auteur en dateert al van eind januari 2009. Het heeft dus een lange weg doorlopen en was een zaak van lange adem. Dat komt ook door het uitgangspunt en het overleg over de toestemming om de bouw op een specifieke plek te kunnen realiseren.

Er was namelijk gekozen voor een zwaluwentil op het afgesloten terrein van de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Huizen, die wordt beheerd door Waternet. Ook met de fondsenwerving en de regelgeving was veel tijd gemoeid. Het idee was dat hier een voorbeeldproject zou moeten worden geconcretiseerd. Wanneer dit een groot succes zou worden, ligt de weg open voor meer van dit soort initiatieven in Nederland.

Immers in ons waterrijke land wemelt het van de zuiveringsinstallaties, gemalen, etc. Ideale plekken, waar altijd water en modder in de directe omgeving aanwezig zijn en veel voedsel, o.a. in de vorm van muggen. Er heerst

een betrekkelijke rust en de tillen hoeven niet vandaalbestendig (hufterproof) te zijn. Hier en daar zag men bij Waternet nogal wat beren op de weg door problemen met ARBO-eisen, vernielingen en vergunningen. Het enthousiasme overheerste gelukkig en begin januari 2011 werd toestemming verleend.

Fondsenwerving en vergunningverlening

Eind 2010 was al een begin gemaakt met het werven van fondsen. De begroting voor het hele project was dat er een bedrag van zo'n € 7.500,00 beschikbaar moest zijn voor aanschaf van een kant en klare til en werkzaamheden door derden.

De Stichting Lakeland Foundation was de eerste die een donatie deed. Het ging om een bedrag van € 3.000,00. Een mooie basis, die anderen ook over de brug kon trekken. Bij aanvragen geven de aangeschrevenen namelijk meestal aan te willen weten wie nog meer bijdragen aan de financiering. Een aanvraag in het voorjaar van 2011 bij het IJsvogelfonds van Vogelbescherming Nederland, dat projecten zoals onder meer het onze ondersteunt, leverde nog eens € 2.500,00 op. Hoe nu verder? Er zat nog een gat van € 2.000,00. Na een offerte te hebben aangevraagd bij een smid voor de paal- en kooiconstructie en bij een aannemingsbedrijf voor de plaatsing, besloten Gert Bieshaar en ik dat we de til zelf zouden gaan afbouwen. Daarmee waren we er nog niet, want i.v.m. de regelgeving moest een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

De eerste briefwisseling dateert van begin september 2011. Het was het begin van een lijdensweg. De til was een bouwwerk en hiervoor moest een bouwvergunning worden aangevraagd. Deze aanvraag moest vergezeld gaan van constructietekeningen, sterkteberekeningen etc. Het argument dat er al voor twee van die tillen vergunningen waren verleend en de gemeente deze gegevens al in huis had, werd niet valide verklaard.

De bouw was in strijd met het bestemmingsplan, dat hiervoor gewijzigd moest worden. Onbegrijpelijk. Op het terrein staan lichtmasten. Een til is eigenlijk een mast met een soort duiventil er boven op. Begin december 2011 is de vergunning verleend.

Bouwen en plaatsen

Eind februari is materiaal ingekocht en in de weken daarop is in een loods van het Goois Natuurreservaat (GNR) een aantal dagen gezaagd, getimmerd, geboord, geschroefd en geschilderd door Gert Bieshaar en mij. Na het aanbrengen van een aantal kunstnesten was het bovendeel van de til klaar. De paal lag nog bij de smid.

Op 29 maart 2012 was het zover en kon eindelijk na twee jaar de zwaluwentil op de beoogde plek worden gezet. De loodzware duiventilachtige constructie is toen met man en macht in een kleine vrachtwagen getild; een kraanwagen haalde de paal op en ook een zware Stelconplaat waar de buis van de til op vastgezet kon worden.

Na het verankeren van de plaat hees de kraan de bovenbouw op de buis. Een ondertussen ingegraven ondiepe plastic bak werd gevuld met modder. Laat nu de huiszwaluwen maar komen. Hun bedje is gespreid.

Foto's Dick Jonkers

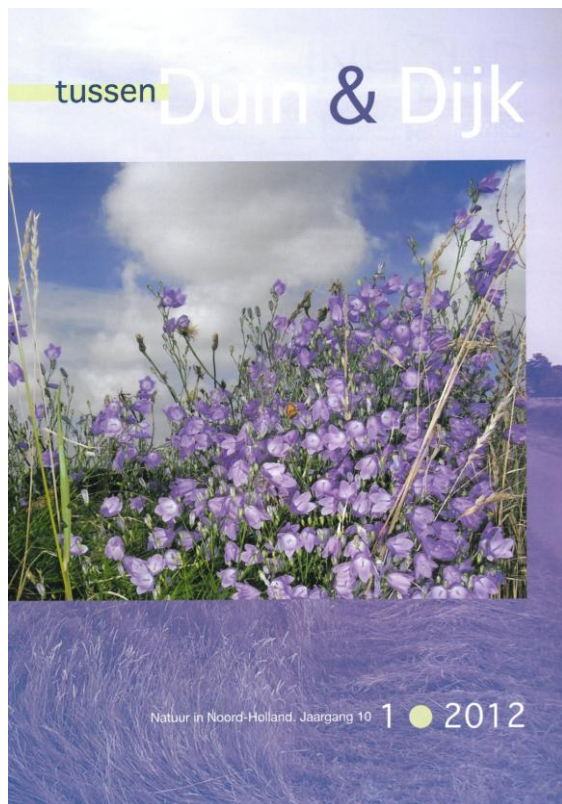
Wat zien ik ?

Nooit eerder gezien

Nog voor zonsopkomst zijn we op de plek waar ik nu toch eindelijk de ultieme blauwborstfoto ga maken. Ik heb nog maar één been uit de auto als een kort, explosief riedeltje uit de struiken klinkt. Even laat het beestje zich in de kijker vangen: een Cetti's zanger. Nooit eerder gezien. Langzaam sluipen we tussen het riet door. Kijk nou, een hermelijn kruist ons pad. Even staren we elkaar aan en weg is hij weer. Nooit eerder gezien. Een paartje bruine kiekendief voert acrobatische toeren uit boven het uitgestrekte rietveld. Plots maakt het vrouwtje een salto en haken haar klauwen in die van de man. Een schitterend gezicht en nooit eerder gezien. Met purperreiger, boerenzwaluw en snor nog op het netvlies lopen we voldaan weer naar de auto. En de blauwborst? Hoezo blauwborst?

Gerrit Stam

Tien jaar Tussen Duin & Dijk voor provinciaal vogelnieuws

Voor wie het nog niet wist, Noord-Holland heeft al tien jaar een uniek en prachtig tijdschrift over de natuur in de provincie: Tussen Duin & Dijk. In een aantrekkelijke vormgeving maakt het de resultaten van natuuronderzoek toegankelijk dat door professionals en vrijwilligers in onze provincie verricht is. Het heeft zijn waarde bewezen voor

www.tussenduinenidijk.nl

iedereen die geïnteresseerd is in het wel en wee van de natuur dicht bij huis.

Het blad schenkt aandacht aan alle aspecten van de natuur, in het boerenland, in natuurgebieden, maar ook in de steden. Artikelen gaan over zoogdieren, amfibieën en reptielen, vissen, insecten en andere ongewervelden, planten en paddenstoelen. Bijzondere aandacht is er altijd voor vogels, waar meestal twee artikelen per nummer aan gewijd zijn. Ieder artikel is fraai geïllustreerd met foto's en tekeningen. Tabellen en grafieken vatten soms gegevens samen en maken ze overzichtelijk en controleerbaar, maar ieder artikel is ook goed leesbaar zonder je in dergelijke zaken te hoeven verdiepen.

Tussen Duin & Dijk is een uitgave van de gezamenlijke vrijwilligersorganisaties op het gebied van de natuurstudie in Noord-Holland, de POFF (Provinciale Organisaties voor Flora en Fauna), waar ook onze eigen Vogelwerkgroep in deelneemt (via de SVN, de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland).

Tussen Duin & Dijk verschijnt vier keer per jaar in een omvang van minstens 24 pagina's en kost slechts € 15,- per jaar. Als u geïnteresseerd bent in een abonnement, kunt u mailen naar Landschap Noord-Holland: info@landschapnoordholland.nl. Doen, anders doe je jezelf te kort!

Nieuwsbrief

Onze vereniging maakt voor de informatievoorziening niet alleen gebruik van het blad De Korhaan, maar ook van een digitale nieuwsbrief. De nieuwsbrief is alleen bedoeld voor korte actuele artikelen of spoedberichten die we zo snel mogelijk door willen geven aan onze leden.

Op dit moment hebben we circa 300 e-mailadressen in ons bestand en dat is iets om al trots op te zijn, maar we bereiken dan nog lang niet iedereen. Natuurlijk realiseer ik mij dat lang niet iedereen een computer met internetverbinding heeft, maar aan diegene die dat wel heeft en zich nog niet heeft aangemeld voor de digitale nieuwsbrief vraag ik het volgende.

Stuur een e-mail naar nieuwsbriefvvg@vvggooi.nl en vermeld daarin naam en s.v.p. apart het e-mailadres.

Hopelijk krijg ik veel reacties, zodat we nog meer leden kunnen bereiken.

Egbert Leijdekker

Vogels ringen in je tuin: de eerste ervaringen met het ring-MUS project (deel 1)

Rob Moolenbeek (VRS Het Gooi)

Heel, heel lang geleden heb ik met de helaas eind jaren 80 overleden Barend van Ingen uit Naarden, oprichter van het Vogelasiel Naarden, meer dan tien jaar vogels gevangen. Meestal deden we dat in de trekperiode in de rietvelden langs de Zanddijk bij Naarden. Vele duizenden vogels kregen een ring aangelegd en ik kan me de vangsten van een ortolaan, diverse ijsvogels, wielewalen etc. nog goed voor de geest halen. Door omstandigheden en het overlijden van Barend stopte ik met deze activiteit en heb daarna nog enige jaren de ringen van kleine zwanen afgelezen. Toen ook dat stopte kregen andere hobby's en mijn werk de overhand.

Voor mij volstrekt onverwachts besloot mijn zoon Floris lid te worden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en werd daar op een kennismakingsbijeenkomst door Harry de Rooij enthousiast gemaakt om te komen helpen bij het ringen. Die activiteit vond plaats in de rietkragen bij het landgoed Oud Naarden in Huizen. Harry kende ik nog vaag als jochie van de Jeugdbond voor Natuurstudie. Na enige weken vroeg mijn zoon of ik zin had om weer eens mee te gaan.

Zo gezegd, zo gedaan; op een vroege zondagachtend richting Oud Naarden. Het is net als fietsen of zwemmen, je verleert het nooit. Het uithalen van de vogels uit de mistnetten vraagt enig inzicht, gepaste voorzichtigheid en souplesse en dat alles was gelukkig nog aanwezig. Zo ook de kennis van de soorten. Wel werd er nu meer aan biometrie (het meten van diverse vogelmaten) gedaan, maar ook dat vormde uiteindelijk geen belemmering.

Gelukkig vond mijn vrouw het ook nog leuk om mee te gaan, dus gedrieën vormden wij een welkome aanvulling voor het team Oud Naarden, onder de bezielende leiding van Harry de Rooij en Pascal Gijzen. Zouden wij in eerste instantie alleen meegaan als Floris verhinderd was, al gauw bleek dat hulp eigenlijk elke week nodig en welkom was. Daar kwam nog bij dat zoonlief weer ging studeren, waardoor mijn 'toezegging' om bij

zijn afwezigheid aanwezig te zijn wekelijks werd.

Foto: Vogeltrekstation Wageningen

Tijdens het ringen maakte Rudy Schippers mij opmerkzaam op het toen net gestarte zgn. 'ring-MUS' project. Een project opgestart door het Vogeltrekstation in Wageningen (VT) met het doel de vogelstand in stedelijke omgeving vast te leggen en te monitoren. Als je dit een reeks van jaren doet dan kan het VT met rekenmethodes trends, zoals voor- en achteruitgang van soorten vaststellen. Inmiddels doen er in Nederland ruim vijftig ringers mee aan dit project. Het is de bedoeling minimaal twee maal per maand minimaal zes aaneengesloten uren in je tuin te vangen. Nu woon ik aan de rand van het dorp Ankeveen met een tuin waarin precies twee netten geplaatst kunnen worden van negen meter lang.

Om aan dit project mee te mogen doen moest er eerst begin dit jaar examen afgelegd worden. Dat is in de wintermaanden niet eenvoudig, omdat er dan doorgaans geen grote aantallen gevangen worden. Gelukkig was een 'oude rot' in het vak, Daan Buitenhuis in 's-Graveland, bevoegd om examens voor het VT af te nemen en ook nog in het bezit van een goede vangplek in zijn tuin. Standaard kan hij daar en nagenoeg zeker, minimaal 50 vogels in diverse soorten vangen.

Theorie en praktijk van het examen waren door Daan goed voorbereid. Het was toen afwachten of de vogels ook mee wilden werken. Nadat ik de netten onder toezien had uitgezet was het tijd om koffie te drinken. Na een kwartiertje de eerste gang naar de netten en u zult het niet geloven in het eerste net hingen meer dan 25 vogels. Hoe Daan dat geregeld had is mij tot op de dag van vandaag nog niet duidelijk geworden. Een club van 14 staartmezen aangevuld met kool- en pimpelmezen en een boomklever was een lastige start. Later werden nog een grote bonte specht, wat groenlingen, vinken en wat lijsterachtigen gevangen. Ook de altijd lastig uit te halen winterkoning gaf acte de présence. Al met al vingen we die ochtend ruim 60 vogels. Ik moest alles meten en wegen,

determineren, leeftijd bepalen etc.; alleen het schrijfwerk werd door Daan gedaan. Elke vogel werd doorgesproken en de ruim 50 jaar ringervaring van Daan bleek wel uit de vele nuttige tips en zijn gedegen kennis. De dag werd afgesloten met een positief bericht. Ik had het 'examen' doorstaan en was geslaagd. Al vrij snel werd mij de ringvergunning toegestuurd om met het ring-MUS project (en Oud Naarden) te starten. Een bezoek aan Wageningen leverde een net, de ringbenodigdheden en een kennismaking aldaar op.

In een volgende bijdrage zal ik ingaan op het ring-MUS project en de resultaten van drie, of meer maanden vangen in mijn tuin in Ankeveen.

Mededeling Vogelringstation nr. 1

Resultaten van het Constant Effort Site-project van het Vogelringstation Het Gooi in 2011

Pascal Gijsen

Wat houdt het Constant Effort Site-project in?

Het Constant Effort Site (CES) is een langjarig Europees onderzoek met als doel het verzamelen van informatie die bijdraagt tot het verklaren van veranderingen in vogelpopulaties. In het CES wordt gekeken naar reproductie, overleving en monitoring van de broedvogelpopulatie. Dit gebeurt elk jaar in twaalf vastgestelde perioden van tien dagen, waarin eenmaal wordt gevangen met een vaste mistnet-opstelling. In Nederland is in 2011 het CES uitgevoerd op 38 locaties. Hierdoor kan men een vergelijking maken tussen gebieden binnen Nederland. Daarnaast kan Nederland ook ten opzichte van de rest van Europa worden bekeken en kan een vergelijking tussen verschillende jaren worden gemaakt.

CES-locatie Oud Naarden

Het CES-onderzoeksgebied op Oud Naarden bevindt zich aan de Gooimeerkust op de overgang van bos naar riet. Hierdoor kunnen we alleen iets vertellen over het broedsucces of het aantal paren van de in deze leefgebieden broedende soorten op deze locatie.

Resultaten

Hieronder worden enkele resultaten vermeld van het onderzoekjaar 2011. Zij hebben alleen betrekking op het hierboven vermelde gebied.

- Cetti's zanger Helaas dit jaar niet broedend binnen de grenzen van het onderzoeksgebied voor de CES.
- Snor Van deze soort zij geen vangsten gedaan. Hij broedde net buiten de grenzen van de locatie. We vingen wel in de loop van het seizoen vijf juveniele vogels, wat kan wijzen op een hoog broedsucces. Uit eerdere jaren is een snor teruggevangen, die hier was geringd als juveniele vogel.
- Rietzanger Net als afgelopen jaren is de populatie stabiel met 2 á 3 paar; ook het broedsucces is constant.
- Kleine karekiet In in vergelijking met voorgaande jaren met de andere soorten die in riet broeden heeft de kleine karekiet een lager broedsucces, Waarschijnlijk zijn vroeg in het broedseizoen nesten uitgewaaid met de harde wind in het voorjaar
- Grote karekiet Hoewel we wel een adulte vogel gevangen hebben, is op Oud Naarden het riet niet geschikt voor grote karekieten om te broeden. We hebben ook in 2011 geen juvenielen gevangen.
- Rietgors De rietgors heeft het weer uitstekend gedaan met een bovengemiddeld broedsucces.
- Grasmus Dit is een soort die we de laatste vier jaar flink zien toenemen. In 2011 lag het broedsucces net onder het gemiddelde van de afgelopen acht jaar.
- Tuinfluitier Bij de tuinfluitier zien we om het jaar een goed en dan weer een minder goed jaar. 2011 jaar was weer een minder jaar voor de tuinfluitier. Wel zien we over de afgelopen jaren een toename van het aantal broedparen.
- Zwartkop: Vergeleken met de tuinfluitier heeft de zwartkop het wel weer goed gedaan. Ook hier is de laatste jaren een toename van het aantal broedparen te zien, daarentegen loopt het broedsucces iets terug.
- Tjiftjaf De tjiftjaf had een hoog broedsucces voor, ondanks het feit dat de overleving van vogels uit eerdere jaren veel minder was
- Fitis Ook bij de fitis was een lage overleving maar een hoog broedsucces.

Grote karekiet

Foto: Chr. Brinkman

Voor de overige soorten zijn de aantallen te laag om iets te kunnen vertellen over de resultaten van het broedseizoen. In totaal zijn er in 2011 binnen de CES 940 vogels gevangen van 31 soorten. Hiervan zijn er 667 geringd en bevonden zich 273 vangsten van al eerder geringde vogels. Tussen deze terugvangsten bevond zich een kleine karekiet die geringd was op 31 juli 2010 in Keerbergen (België). De oudste teruggevangen vogels waren twee op Oud Naarden in 2005 geringde kleine karekieten

Mededeling Vogelringstation nr.2

Vogelringstation Oud Naarden. 1^e kwartaaloverzicht 2012

Rudy Schippers

Kleine karekiet

Foto: Rudy Schippers

Op Oud Naarden wordt al vele jaren wekelijks geringd en zo ook op nieuwjaarsdag wat een traditie is. Deze keer had dat niet gekker kunnen zijn, want toen werd er hartje winter een kleine karekiet gevangen, een vogel die normaal gesproken op dat moment in de Sahel overwintert of misschien in Noord-Afrika, Spanje of Portugal maar zeker niet bij ons. Dit was een unicum voor Nederland.

De rietvelden die de grens vormen tussen landgoed Oud Naarden en het Gooimeer zijn gedurende de wintermaanden dor en droog en er zijn zeker geen luizen te vinden in het groene riet, waar de kleine karekiet zo van houdt. De netten worden echter toch uitgezet in de hoop andere rietvogels te vangen zoals baardman en af en toe een overwinterende rietgors, maar ook mezen die daar regelmatig te vinden zijn. Er zijn de afgelopen maanden een aantal keren baardmannen gevangen, waaronder vogels met een ring van meer oostelijk en noordelijk gelegen ringstations, zoals die bij Lelystad.

Gedurende de winter wordt er minstens twee keer per week stevig gevoerd met strooizaad, pinda's en vet zodat er rondom de voerplaatsen volop vogels aanwezig zijn. Daar profiteren niet alleen de vogels van, maar ook muizen die afkomen op voer dat op de grond gevallen is. Die muizen zijn op zich weer interessant voor andere dieren, waaronder de vos die graag een hapje muis lust. Wanneer de netten in de buurt van die voerplaatsen worden opgezet is succes verzekerd en kunnen er in januari en februari

regelmatig tot wel 100 vogels in een ochtend gevangen en geringd worden.

Tijdens een controlerondje bleek op de terugweg dat een van de netten er plotseling niet meer stond, wat voor ons een raadsel was. Een net van negen meter lang, inclusief de stokken, werd een stuk verderop teruggevonden middenin de bramen met een groot gat er middenin. Dat net was kennelijk de grond uitgetrokken en meegesleept in de richting van de plaats waar in het verleden een vossenhol zat.

Gedurende de winter zijn er op Oud Naarden veel vogels te vinden uit noordelijke streken en uit Oost-Europa waaronder vele mezen, roodborstjes en merels. Scandinavische merels komen in groepen voor, in tegenstelling tot de meer solitaire merels, die wij in Nederland in de zomer gewend zijn. Ze zijn voor ringers te herkennen aan de langere vleugels. Er zijn in deze periode ook veel vinken en kepen die zich tegoed doen aan de beukennotjes die hier volop te vinden zijn.

Vink met 'kwastpoot'

Foto: Rudy Schippers

Een van de vinken die wij konden ringen had een handicap in de vorm van vele wratten aan zijn poot, een ziekte met de naam kwastpoot ofwel het vinkenpapillomavirus. Dit virus komt alleen voor bij vinken en veroorzaakt stijve tenen, waardoor de vogel moeite heeft om op dunne takken te zitten. De poot werd met een speciale zalf ingesmeerd, waardoor die poot soepeler werd. Dezelfde vogel is in de weken daarna nog enkele keren in goede staat teruggevangen.

Bleke en gele koolmees Foto: Rudy Schippers

Wat deze winter ook opviel waren een aantal bleke koolmezen te midden van de gebruikelijke koolmezen die geel van kleur zijn. De oorzaak daarvan is omstreden waarbij er gedacht wordt aan te eenzijdig voedsel in de jeugdfase, terwijl anderen beweren dat deze vogels een oorsprong hebben in het verre Oost-

Europa. Onze ervaring is dat dit soort vogels alleen gezien worden tijdens de winter. Een enkele tjiftjaf heeft een poging gedaan bij ons te overwinteren, zoals een vogel die op 15 januari geringd werd, maar tjiftjaffen zijn niet gezien tijdens de strenge vorst. Wel weer vanaf 4 maart. Op 25 maart werden er zeven gevangen, waarvan twee vogels die ook vorig jaar al bij ons geringd waren als volwassen vogels. Dit kunnen zowel doortrekkers zijn als vogels die in onze omgeving broeden. Zoals bekend komen veel vogels terug naar de streek waar ze geboren zijn.

Voor meer informatie kunt u wekelijks kijken naar

www.trektellen.nl/trektelling.asp?telpost=524

Mededeling Vogelringstation nr. 3

Lezerspost

Verrassing van de week

De nestkastcontroles zijn weer begonnen. Bij mijn wekelijkse rondgang op De Snip, vergezeld door mijn partner Hanneke, stuitte we op een in het begin van de eerste week van april op iets verrassends. Lopend van de ene nestkast naar de andere vloog er op 50-80 cm afstand al fladderend iets weg. Leeuwerik was mijn en onze eerste gedachte, maar het ging allemaal zo snel, dat we naar de verdere details alleen maar konden gissen. Later bleek dat we op iets heel bijzonder gestuit waren.

De vogel moest hier een nest hebben, dat leek zeker, maar zoek dat maar eens in een omgeving van allemaal grassen en pollen. Met een paar ogen erbij en voorzichtig

manoeuvreren in verband met het kunnen vertrappen, vond mijn partner het prachtig verborgen nestje in een pol gras met vier eitjes erin.

Nu mag ik mezelf wel een aardige amateurornitholoog vinden, maar hier schoot mijn en onze kennis tekort. Dat wil zeggen dat we aan de eitjes niet konden zien met welke vogel we te maken hadden. Gelukkig zijn er binnen 'onze club' en in mijn vriendenkring mensen die daar meer verstand van hebben. Met een mobiele telefoon maakte ik snel een foto en toen was het weg wezen, want het nest mocht niet verder verstoord komen. De foto kon tenminste getoond worden aan een trits van deskundigen, zodat de vondst niet naamloos in de annalen zou verdwijnen. Gezien de biotoop, de nestbouw en de kleur van de eitjes kon het volgens de deskundigen niet anders dan een boomleeuwerik zijn. Een prachtige waarneming en dan zo vroeg in het jaar. Bij een latere nestkastcontrole was de boomleeuwerik nog steeds aanwezig. Onze aanwezigheid had dus geen negatieve gevolgen gehad. Nu maar hopen dat we straks kunnen genieten van vier zingende boomleeuweriken erbij op De Snip.

Sjaak Ketelaar

Waarneming van een korhoen: niet gezien, wel gehoord

Zondag 15 januari was het prachtig zonnig weer, bijna windstil. We besloten toch nog een wandeling in de buurt te maken. Bij het halve klaverblad De Gooise Boer staken wij de A1 over en vervolgden onze route langs de zuidelijke afrastering van het landgoed De Beek. Het pad voerde ons langs een oude houtwal met een steil talud naar een dieper liggend graslandcomplex. Het laatste stukje van het pad kwam uit op een vlak deel met aan beide zijden akkers. We waren uiterst verrast toen we rond 15.45 uur van heel dichtbij op 10

à 15 meter de krachtige roep van een korhoen hoorden. Dit gebeurde drie tot vier keer vanuit de dichte dekking van de begroeiing langs het pad. De vogel was absoluut niet te zien. Een paar minuten later hoorden wij hem nog een keer, maar nu verder weg vanuit de akker links van ons langs de Oud Blaricummerweg. Wij kennen het geluid van het korhoen goed uit de periode dat deze vogelsoort nog in het Gooi voorkwam.

Leonora van der Meijden & Henk Schut

Naschrift van de redactie

De vraag is waar deze korhaan vandaan komt. De enige nog echte wilde populatie, met in 2011 nog maar enkele korhanen, leeft op de Sallandse Heuvelrug. Verder zijn in 2007 korhoenders uitgezet in het Nationaal Park Hoge Veluwe. Van korhoenders is bekend dat zij na het broedseizoen, vooral 's winters, zwerftochten maken in de omgeving. Zij gaan dan op zoek naar geschikte voedselgebieden. In de literatuur wordt vermeld dat die zich -uitzonderingen daargelaten- hooguit tot enkele kilometers afstand van het broedgebied uitstrekken. Braaksma & De Boer melden in de Avifauna van Midden-Nederland (1971) echter ook een afstand van enkele tientallen kilometers. Hemelsbreed is de afstand tot de Hoge Veluwe 50 kilometer. Het is niet aannemelijk dat de korhaan dit aantal kilometers heeft overbrugd.

Uit gegevens op de website Aviornis Internationaal Nederland valt op te maken dat er met korhoenders kan worden gefokt. Er wordt een aparte ringmaat opgegeven voor deze soort. Een plek waar dit tondermeer gebeurt is het Gaiapark in Kerkrade. Mogelijk is de korhaan die gehoord is ontsnapt bij een fokker in het Gooi of directe omgeving. In vogelaarsjargon wordt zo 'n ontsnapte vogel een 'escape' genoemd.

(DAJ)

Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep

Publicaties zijn te lenen uit de verenigingsbibliotheek. De medewerkers krijgen gratis een exemplaar.

Dick Jonkers

Jaarverslag nestkastonderzoek over 2011

In 2011 zijn maar liefst 1534 nestkasten in 31 terreinen onderzocht op de aanwezigheid van broedparen van hollenbroeders. Een team van 29 controleurs onder de bezielende leiding van coördinator Ronald Beskers heeft zich daarmee beziggehouden. Uit het verslag blijkt dat het aantal terreinen waarin nestkasten worden opgehangen nog steeds wordt uitgebreid. Driekwart van het aantal nestkasten was bezet en daarin kwamen vijftien soorten tot broeden. De drie talrijkste soorten waren koolmees (471), pimpelmees (475) en bonte vliegenvanger (101). Een goede vierde op de

ranglijst was de boomklever met 61 paren. Van de overige soorten bedroeg het aantal minder dan tien broedparen. Van de 19 voor bosuilen geschikte nestkasten was er slechts één bewoond. Het was dus een slecht broedseizoen voor de bosuil, dat zich ook landelijk manifesteerde. Spreeuw en gekraagde roodstaart kwamen met slechts enkele paren tot broeden; er is nu al heel lang geen verbetering in de stand. Het enige paar grauwe vliegenvangers dat zich vestigde huisde in St. Michael, een landgoed in de Gooise noordflank. De legdata van het eerste ei in het

onderzoekgebied van de koolmees en pimpelmees verschilden slechts een dag; zij begonnen respectievelijk op 4 en 3 april. De glanskop kwam op 5 april met het eerste ei. Bij de zwarte mees, die in het verleden altijd een van de vroege soorten was, was dit pas op 10 april. De landelijke tendens toont al enige jaren aan dat er een verschuiving plaatsvindt naar latere legdata. In tien gebieden zijn vleermuizen aangetroffen in nestkasten. Het ging hierbij om ruige

dwergvleermuizen en rosse vleermuizen. Een ander zoogdier dat in de kasten is gevonden was een dode bosmuis. In een kast waarin een ruige dwergvleermuis aanwezig was, bevond zich ook een eekhoornnest. Voorts zijn acht soorten insecten gesignaleerd.

Beskers, R.E. (Samenstelling) 2008. Goois Nestkastonderzoek. Jaarverslag 2011. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 203.

Literatuur

M. Pieren-Olijhoek, & P-J. Senteur 2010. De zwaluwentil en hoe het zover gekomen is. De Korhaan 44(3): 104-107.

Zien en kijken: vogels in beeld

Hoe kijken we naar vogels? Een eenzame flatbewoonster die door haar parkiet wordt begroet, kijkt anders dan de poelier die een parelhoen weegt. Een choreograaf, die de danspassen van de kraanvogel bestudeert. Een gedetineerde die een duif ziet vliegen. Stereotiep, dat wel... Maar ze kijken verschillend naar een vogel. De stroper die ik als schooljochie ontmoette, verstond nog wel de kunst om iets verder te kijken dan hoeveel zijn sijs of putter op zou brengen. De oude kooiker gaf mij niet alleen eendenvleugels, maar ook een lesje in ontzag voor de natuur. Beleving en manier van kijken liggen dicht bij elkaar, maar wie denkt dat vogelaars allemaal op dezelfde manier naar vogels kijken, vergist zich...

Carel de Vink

Het is ook duidelijk dat een kunstenaar (vogelaar of niet) anders naar een vogel kijkt dan een wetenschapper. Een dichter beschrijft andere details dan de schrijver van een vogelgids. Een boeddhistisch filosoof schreef, dat wie een vogel van naam voorziet, de ziel uit een warneming rooft. De verwondering maakt plaats voor classificering. Jezus wees op de vogels als toonbeeld van zorgeloos leven: Uw hemelse Vader weet wat u nodig hebt.

Ongeveer in de sfeer van die beide laatste benaderingen genoot mijn vader, natuurmens als hij was, van vogels. In de oorlogsjaren had een moment van bewonderend luisteren naar een zingende leeuwerik zijn leven gered. Door het oponthoud liep hij een bominslag mis. Sommige vogels kende hij bij naam. Vaak volksnamen. Ik herinner mij nog dat hij me als vijfjarige op een 'waterkippetje' wees. Een beestje met een soort wit aan-uit-lichtje onder

zijn staart. Tot zijn verbazing wilde ik meer namen weten. Waarom? Je kon toch ook zo wel genieten?

Misschien kwam het door de plaatjes die bij sigarettenvloei gespaard konden worden. Ik zocht er de straten voor af en spaarde er tientallen. Een schoolvriendje verhuisde naar Australië en plakte op een kaart een postzegel met een wel heel fraaie 'avocet'.

Gewapend met een toneelkijkertje (3 x vergrotend en dof beeld) ging ik op zoek naar het echte moois. Van mijn spaargeld kocht ik het 'Prisma Vogelboek' van Sluifers met zwart-wit plaatjes. In mijn tienerjaren volgde een betere kijker: 7 x 35 met een fraai blauw randje om elk voorwerp dat ik bekeek. Voor herkenning was ik daardoor niet aangewezen op details. Meer op een totaalindruk: formaat, voornaamste kleuren, gedrag, houding en/of vliegbeeld, geluid. 'Prisma Vogelgids' leverde

een betere beschrijving en 'Wat vliegt daar' gaf de meeste vogels een herkenbare kleur. Nog steeds neig ik ertoe om een vogel eerst te herkennen aan gedragskenmerken, globale kleur of geluid. Zoals veel van mijn generatiegenoten.

Maar ja, tegenwoordig hebben we zoveel andere hulpmiddelen. Ziedaar: wetenschappelijke analyse en veldgenot vloeien in elkaar over. Een bevriende vogelaar, die betrokken is bij het ringen, is pas tevreden als hij bij een lastige soort de pootkleur of dat ene, nauwelijks zichtbare vleugelstreepje ziet. Aan geluiden heeft hij geen boodschap. Het liefst had hij elke vogel even in de hand om hem de maat te nemen. Met een telescoop komt een verre vogel al bijna binnen handbereik.

Zoals mijn vader zich verbaasde over mijn naamhonger, verbaas ik mij over zijn kennis van details. Ik constateer dat ik van veel vogelsoorten de pootkleur niet weet, terwijl dat voor mijn maat één van de essentiële determinatiekenmerken is. En daarnaast nog honderd en een andere details.

Dat zorgt voor grappige discussies. We zien een 'glanskop'(!?) *. Mijn conclusie is vanaf het begin zeker. Verhouding van kop en lijf: postuur dus... Hij gaat op zoek naar de keelvlak en somt de verschillen op die bij een vogel in de hand doorslaggevend zijn. Ik probeer: 'Je hoort zijn roep toch?' Hij haalt zijn schouders op en tuurt door zijn precisieapparaat en zegt: 'Het is beslist geen matkop, dus... Ja, je had gelijk. Hoe zag je dat zo snel?'

Inmiddels heb ik een puike verrekijker die geen blauwe lijntjes tovert om een witte zwaan. Toch merk ik, dat ik de globale indruk nodig blijf hebben. Pas daarna komen de details en bij twijfel noteer ik die. Achteraf ga ik speuren: op internet, in goede gidsen en zelfs nog geregeld in die goeie ouwe 'Sluiters'. De man die zonder moderne apparatuur gegevens wist te bundelen van liefhebbers en vakmensen.

Je zou kunnen zeggen dat ik vogels opmerkte door mijn vader en diens dichterlijke benadering. Ik leerde naar ze kijken door Sluiters en toevallige passanten, als een kunstenaar die een impressie vastlegt. Misschien wordt het tijd om de gedetailleerde kijk van een bijna analytische benadering daaraan toe te voegen. Of zou ik daarmee de ziel uit mijn vogelgenot roven? Misschien zijn vogels voor mij ook wel een hulpmiddel om even zorgeloos van het leven te kunnen genieten. Bij mij horen ze dan ook een naam te krijgen. Gezien het succes van de cursus vogelherkenning ben ik daarin niet de enige.

Als er al een conclusie bestaat, is het dat ieder op zijn of haar eigen wijze van vogels geniet. Wat leuk dat we elkaar daarin herkennen en elkaar daarmee verrijken.

Kom, genoeg geschreven: ik wil naar buiten. Op zoek naar die zingende (veld?)leeuwerik wiens voorouder mijn vaders leven redde. Of naar die pimpelmees, die zelfs door mijn moderne kijker een randje blauw heeft, gewoon omdat het bij hem hoort. Snavel- en pootkleur? Sorry, dat zoek ik binnenkort wel eens op.

* gefingeerd voorbeeld

Blik op het waterhoen

Deze bijdrage heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken na het eerste onderzoekkwartaal van het waterhoen als Vogel van het jaar 2012.

Dick A. Jonkers & Jan Mooij

Op 1 april, dus na drie maanden onderzoek, waren 213 meldingen ingestuurd, afkomstig van bijna veertig waarnemers. Ongetwijfeld bevinden zich onder de bijna 800 leden veel meer mensen die tijdens het buiten zijn waterhoentjes signaleren. Aan hen het verzoek om die via www.vwggooi.nl te melden.

De tussenstand geeft aan dat het waterhoen een vertrouwde verschijning is op veel plaatsen binnen de bebouwing, waar voldoende water aanwezig is in enigerlei vorm. Uit dit leefgebied zijn veel waarnemingen ingestuurd. Een voorwaarde om ze daar aan te treffen is dan wel dat voldoende begroeiing voorkomt, die kan fungeren als dekking, broedplaats en foerageergebied. Soms vervullen gazons of groenstroken een deel van laatstgenoemde functie. In het buitengebied is zijn biotoop niet zo overzichtelijk en het waarnemen van het waterhoen een stuk minder eenvoudig. Uit wat er tot nu toe is binnengekomen blijkt bijvoorbeeld dat in grote delen van het Vechtplassegebied nog geen meldingen zijn gedaan. Is dit een waarnemerseffect, of ontbreken zij daar echt? In het recent verschenen rapport van SOVON over de resultaten van de monitoring van broedvogels in 2010 komt naar voren dat de stand vanaf 1995 ondanks schommelingen constant lijkt,

Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken

maar vanaf 2008 fors is achteruit gegaan. Het is een verschijnsel dat in andere publicaties over inventarisaties wordt beschreven en zich voordoet in het landelijk gebied. Wat de oorzaken daarvan zijn is nog niet vastgesteld. Wat wij ook graag willen weten van onze leden en andere waarnemers is of er sprake is van predatie en zo ja door wie. Eveneens of er broedsels mislukken door interacties tussen soorten. Zo meldde Hillie Hepp dat de eieren van waterhoentjes uit hun nesten werden gegooid door meerkoeten. Een feit dat we nu bij deze tussenstand al kunnen constateren is, dat concentraties van enige tientallen exemplaren vrijwel niet meer voor lijken te komen. Het aantal groepjes van meer dan vijf exemplaren dat is doorgegeven is opvallend klein. De meldingen met meer dan tien exemplaren zijn op de vingers van één hand te tellen.

Haantjes

Te koop:

Jac. P. Thijsse. 1938. Het Vogeljaar. Bij huis en hof. Vierde druk. Schoonderbeek, Laren. € 7,00. Jac.

P. Thijsse. 1938. Het Vogeljaar. In wijder kring. Vierde druk. Schoonderbeek, Laren. € 7,00.

Jac. P. Thijsse. 1965. Het intieme leven der vogels. Derde druk. € 2,50. Jac. P. Thijsse. 1965.

Vogelzang. Verkade. € 2,50. Jac. P. Thijsse. 1942. Het Vogeljaar. Vijfde druk. Schoonderbeek, Laren. € 7,50. Texel. Verkade €10,00.

Nol Binsbergen. Uit Neerlands Vogellevens € 3,50. ± 1945/1950. Teixeira., R.M. (samenstelling) 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten. € 4,00.

T. Lebrecht e.a. ± 1975. Wilde ganzen van Nederland. € 7,00. Broedvogelgids Elsevier 1997. Nesten, eieren en jongen € 10,00. Vogelalbum Tiktak € 30,00. Vogelalbum Klaverblad. 1923. €35,00.

Piet Honig, Spanderslaan 5, 1243 HZ 's-Graveland. 035-656 2725.

Mutaties ledenbestand

Nieuwe leden

F. van den Berg	Korte Singel 44	1402 SK Bussum	.0356912328
B. Déliou	Groenhof 17	1261 NP Blaricum	.0355244974
M. van Reijendam	Valkenisseweg 115	1069 BX Amsterdam	.0619008158
K. Weimar	Min. Hartsenlaan 12	1217 LS Hilversum	.0356234768
H.L. Weimar-Doerleben	Min. Hartsenlaan 12	1217 LS Hilversum	.0356234768
C.F.T.M. Jacobs	Schipsloot 14	3704 AZ Zeist	.0653865206
M. Harmsen	J.J.P. Oudkwartier 89	3723 ZD Bilthoven	.0308772466
M.G.J. van Duinhoven	Bombardonstraat 134	3822 CG Amersfoort	.0334555798
A. Rietbergen	Herengracht 15	1398 AA Muiden	.0294264621
W. Matthijsse	Utrechtseweg 382	3731 GE De Bilt	.0653997043
M. Hijman	Oudwijkerlaan 26	3581 TD Utrecht	.0640256363
M. Bernards	Koloniepad 21	1251 AH Laren	.0355314409
K. Maring	Koloniepad 21	1251 AH Laren	.0355314409
C.J. van den Brink	Werkdroger 1-05	1251 CM Laren	.0357110862
G. Uittenbogaard	Van Der Helstlaan 44	1213 CE Hilversum	.0356235496
B. Doerleben	S Gravelandseweg 156	1217 GA Hilversum	.0356247116
H. de Jong	S-Gravelandseweg 156	1217 GA Hilversum	.0625084405
G. Elfrink	Tulpstraat 70	1214 CE Hilversum	.0356232454
G. Elfrink	Tulpstraat 70	1214 CE Hilversum	.0356232454
R. Theuerzeit	Gerard Doulaan 47	1412 JA Naarden	.0622901513
M.H.E. de Zwart	Torp 15	1785 RN Den Helder	.0652553257

Adreswijzigingen

A J. Wilhelm	Bussumerstraat 21 A	1211 BH Hilversum	.0630060326
S. van Dijk	Chatham 10	3524 JT Utrecht	.

Opzeggingen

L. van Die	Peppelhof 7	1241 VS Kortenhoef	.0356561640
Vbw Geld. Vallei en Eemland	Bankastraat 2	3818 CH Amersfoort	.0334616984
C J. Vlug	Schakel 154	1231 SZ Nieuw Loosdrecht	.0629365080
H.J. Visser	Tweede Molenweg 32	1261 HC Blaricum	.0355311986
C. Buschman-Blind	A.W.Van Voordenlaan 23	1241 AN Kortenhoef	.0355242815
S. Buschman	A.W.Voordenlaan 23	1241 AN Kortenhoef	.0355242815

Overleden

I. Huang	Weteringstraat 51	3741 TE Baarn	.0355423660
C. Westland	Brede Englaan 11	1272 GR Huizen	.0355242132
M T. ten Have	Dobbelaan 47	1394 LL Nederhorst Den Berg	.0294254879

Wat zien ik ?

Alweer een geval van kleptoparasitisme: buizerd als vegetarische dief?

Op 23 januari zagen we tijdens ons vaste klapeksterrondje twee zwarte kraaien met een groot stuk stokbrood aan komen vliegen. Ze landden op een open stuk om daar de maaltijd te beginnen, toen ze luid alarmerend opvlogen. De reden was een buizerd die onder een hoek van ongeveer 30 graden aankwam suizen en op het brood landde. De zwarte kraaien stortten zich met veel gekrakeel op de buizerd, die zich snel uit de voeten maakte met het stokbrood. Helaas hebben we niet kunnen zien of deze maaltijd de buizerd gesmaakt heeft.

Paul en Loes van der Poel

Jubilarissen bij de vogelherkenningscursus

Paul Keuning

Ruim veertig jaar herkenning van vogels, een cursus gegeven door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken met twee jubilarissen. Elk voorjaar en najaar zijn er 60 deelnemers voor de cursus, die bestaat uit zes lezingen en vijf excursies. Op de eerste cursusavond dit jaar zijn twee jubilarissen in het zonnetje gezet.

Rien Rense spreekt de jubilarissen toe

Foto: Paul Keuning

Paul van der Poel was er bijna vanaf het begin bij en ontpopte zich als een uitstekende imitator van vogelgeluiden. Vogels herken je voor een belangrijk deel met je oren en het is helemaal mooi als het je lukt om reacties uit te lokken met jouw imitatie.

Paul ontvangt het T-shirt met de klappekster

Foto: Egbert Leijdekker

Paul heeft de afgelopen 40 jaar niet stil gestaan in de tijd. Je kijkt niet alleen graag naar zijn Power Points vanwege zijn toelichting, maar van bewegende vogelbeelden. Neem bijvoorbeeld een soepel door de lucht zovende kokmeeuw. Vogels herken je niet alleen aan de ze worden spannend door de mooie toepassing vorm en de kleur, maar ook aan de vleugelslag. Is die al dan niet onderbroken, gaan de vleugels snel of langzaam op en neer?

Foto: Egbert Leijdekker

Roel Huizenga, al twintig jaar als presentator aan de cursus verbonden, heeft een zwak voor de wintertaling. De eerste indruk van deze eend is een nogal saai, bruinig eendje. Volgens Roel heb je dan nog niet goed gekeken naar het zachte, geelwitte vlekje bij zijn staart. Roel weet zijn enthousiasme en kennis van vogels heel beeldend over te dragen. Veel deelnemers zijn door hem voorgoed besmet met het vogelvirus.

Roel Huizenga ontvangt de Korhaanpenning

Foto: Egbert Leijdekker

Paul van der Poel en Roel Huizenga kregen als uiting van grote waardering van Rien Rense, voorzitter van de Vogelwerkgroep, de Korhaanpenning uitgereikt voor hun werk. Beide jubilarissen kregen ook een shirt met een print van hun favoriete vogel. Voor Paul is dat de klappekster en voor Roel de wintertaling. De cursussen van de Vogelwerkgroep zijn zeer populair. Al jaren zijn er meer aanmeldingen dan plekken op de cursus. Veel nieuwe leden van de Vogelwerkgroep hebben eerst de vogelcursus gevolgd. In het najaar is er een nieuwe kans om de cursus mee te maken; aanmelden kan bij cursussen@vwggooi.nl.

‘Wie is dat toch met die telescoop?’

Vogelboeken zijn er veel, maar boeken over mensen die naar vogels kijken zijn zeldzaam. Onlangs verscheen het boek *Wie is dat toch met die telescoop*, geschreven door Rob van Hattem.

In twintig portretten van ervaren vogelaars uit het hele land legt de auteur de filosofie en psychologie van het vogels kijken bloot. De vogelaars in het boek geven onder meer antwoord op de volgende vragen:

- Wat is het wat hen drijft?
- Waarom besteden ze er zo veel tijd aan?
- Kijken ze alleen naar vogels en waarom?
- Wat vindt hun partner en sociale omgeving ervan?

Jonge zwanen

Foto: Ton v.d. Berg (Aerd)

De portretten leveren niet alleen een verrassend veelzijdig beeld op. Het zijn ook persoonlijke, indringende en soms ontroerende verhalen. Menselijke verhalen, waaruit blijkt dat je om heel verschillende redenen met vogels kijken kunt beginnen. Ook dat er nog veel meer redenen en manieren zijn om ermee door te gaan!

Rob van Hattem is naast een gedreven vogelaar en schrijver ook een boeiend spreker. De Vogelwerkgroep heeft de schrijver bereid gevonden om – ondersteund door een diapresentatie – op 27 september te komen vertellen over zijn boek en zijn ervaringen met vogelaars.

‘Wie is dat toch met die telescoop?’ is een lezing voor iedereen die wil horen over wat nu precies de kick is van vogels kijken. Zo zullen ervaren vogelaars (en hun partners!) zich ongetwijfeld herkennen in de filosofische en psychologische typering van de vogelaar, terwijl er voor beginnende en niet-vogelaars een wereld open zal gaan.

Voor wie het niet zo op saaie lezingen heeft: er mag en zal ook gelachen worden (al is het maar om jezelf!).

Na afloop van de lezing worden de aanwezigen in de gelegenheid gesteld om het boek aan te schaffen tegen kortingsprijs. Bij bestelling via de website (www.wieisdattoch.nl) kost het boek € 28,- (inclusief verzendkosten), meteen na afloop van de lezing bedraagt de prijs € 22,50.

Verslag van de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op 22 maart 2012

Aanwezige bestuursleden Rien Rense, Piet Spoorenberg, Paul van der Poel,
Poul Hulzink, Wobbe Kijlstra
Aanwezige leden 53 (volgens presentielijst)

1. Opening en mededelingen bestuur

De voorzitter, Rien Rense, opent de vergadering, heet de vele aanwezigen van harte welkom en stelt de aanwezige bestuursleden voor. Han Westendorp is helaas verhinderd.

In de afgelopen maanden is weer het nodige gebeurd en binnenkort start het 'veldseizoen' weer. Rien noemt in het bijzonder het jubileum binnen de cursusgroep met Paul van der Poel al 40 jaar en Roel Huizinga al 20 jaar betrokken als cursusleider. Op 6 maart is dit tijdens de cursusavond gevierd en hebben zowel Paul als Roel namens de vereniging de zilveren Korhaanpenning ontvangen.

2. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 24 november 2011

Het verslag wordt goedgekeurd.

3. Algemeen jaarverslag 2011

De voorzitter geeft een korte toelichting. Het is goed te zien en te ervaren dat de activiteiten die zijn voorgenomen ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Tevens mag de vereniging zich verheugen in grote belangstelling. Het aantal leden nadert de 800.

Het algemeen jaarverslag wordt goedgekeurd.

4 en 5. Financieel jaarverslag 2011 en verslag kascommissie

Financieel gaat het de vereniging goed en zijn er geen bijzonderheden te melden.

Evert Constandse leest het verslag van de kascommissie voor (is als bijlage aan dit verslag toegevoegd).

Naar aanleiding van het verslag en de toelichting stemt de ALV in met:

- De toevoeging van de reservering clubhuis, reservering leermiddelen en Fonds Red de weidevogels aan het eigen vermogen
- Het toestemming verlenen aan het om de begroting tot een maximum van 3.000 euro te overschrijden (met bestuursbesluiten onderbouwd). Hiermee komt het besluit om de begroting met een maximum van 15% te mogen overschrijden te vervallen.

6. Decharge bestuur

De ALV verleent het bestuur decharge voor het gevoerde financiële beleid

7. Benoeming kascommissie

Henk van Tol heeft aangegeven zijn lidmaatschap van de kascommissie te moeten beëindigen. Francis Bakker is bereid de kascommissie te versterken. Daarmee bestaat de kascommissie uit de volgende leden:

Francis Bakker
Pieter Jan Hegenbart
Evert Constandse

8. Bestuurssamenstelling en -verkiezing

Aftredend en herbenoembaar zijn Rien Rense (voorzitter) en Piet Spoorenberg (Subgroep Avifauna). Beiden worden herbenoemd.

Leden die belangstelling hebben het bestuur te versterken zijn welkom. Ook ideeën en suggesties om de vacatures ingevuld te krijgen zijn welkom.

9. Projecten Dineke Sluijters Vogelfonds

Piet Spoorenberg licht namens de commissie de gevolgde procedure toe. Met het oog op de ALV van 22 maart was er maar beperkt tijd voor het indienen van projectvoorstellen. Positief en stimulerend is dat er voor de eerste deadline al zeven voorstellen waren ingediend. Een ervan bleek te kunnen worden

gerealiseerd zonder subsidie. Van de overige zijn er vier al voldoende uitgewerkt om ter goedkeuring aan de ledenvergadering voor te leggen. Met de indieners van de andere twee voorstellen loopt het overleg over verbetering van het voorstel.

Voor de volgende ronde is meer tijd. De deadline voor indiening zal nog worden gecommuniceerd, maar zal ergens in augustus liggen. Alle voorstellen die eerder worden ingediend worden al wel in behandeling genomen zodat eventuele vragen, opmerkingen en verbeteringen tijdig kunnen worden opgepakt.

De ALV stemt overeenkomstig het advies in met de volgende projectvoorstellen

- Oeverwaluwenwand, ijsvogelwand en vleermuizenverblijf Huizen
- Nestkasten voor grote gele kwikstaart op RWZI in Blaricum en Huizen
- Speelbos bij groepsverblijf 't Laer
- Boomvalk kunstnestproject en predatieonderzoek

Bij het project Speelbos is abusievelijk een verkeerd bedrag genoemd; ingestemd wordt met € 2.100 i.p.v. € 1.600.

De commissie wordt gevraagd met de indieners van de projecten na te denken over de communicatie / informatie over de projecten (realisatie).

10. Rondvraag en sluiting

Jelle Harder wijst op de nieuwe DVD over de ijsvogelwanden (in drie talen).

Verslag kascommissie

Aan het bestuur en de leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

De Kascommissie, bestaande uit de leden Henk van Tol, Pieter Jan Hegenbart en Evert Constandse, heeft tijdig de jaarrekening met bijlagen ontvangen en bestudeerd. Dat leverde geen opmerkingen op. Op 20 februari 2012 hebben Henk van Tol en Evert Constandse - Pieter Jan Hegenbart was op het laatste ogenblik verhinderd - de jaarrekening 2011, de onderliggende boekhouding en de financiële stukken van de VWG gecontroleerd. Het bestuur van de VWG was vertegenwoordigd door de penningmeester Wobbe Kijlstra en Egbert Leijdekker, die de jaarrekening heeft opgesteld.

De Kascommissie heeft alle inzage gehad waarom zij vroeg en heeft het volgende vastgesteld:

- Het eigen vermogen van de Vereniging, daaronder begrepen de werkkapitalen van de verschillende werkgroepen, per einde boekjaar 2010 is in overeenstemming is met het vermogen aan het begin van het boekjaar 2011;
- De tegoeden op alle bankrekeningen per 31-12-2011 zijn in overeenstemming met de bedragen zoals zijn weergegeven op de balans per 31-12-2011;
- Afwijkingen van de begroting over het boekjaar 2011 zijn onderbouwd in bestuursbesluiten;
- Uit een aantal steekproeven van de boekingen is nergens gebleken dat er boekingen niet of niet correct zouden zijn gedaan;

De Kascommissie is daarom tot het oordeel gekomen dat de winst- en verliesrekening en de balans over het boekjaar 2011 een getrouw beeld geven van de financiële gang van zaken en de vermogenspositie van de vereniging. Verder is de Kascommissie van oordeel dat zowel de liquiditeit als de solvabiliteit van de Vereniging zeer gezond en sterk is. De Kascommissie spreekt haar waardering uit voor de nauwkeurige wijze waarop de financiële verslaglegging is geschied.

De Kascommissie adviseert de Ledenvergadering het bestuur decharge te verlenen voor het in 2011 gevoerde financiële beleid.

Tijdens de controle heeft de Kascommissie een aantal suggesties gedaan t.a.v. de presentatie van de jaarrekening, waardoor die wellicht nog wat inzichtelijker wordt.

Hilversum, 23 februari 2012.

De Kascommissie;

P.J. Hegenbart, H. van Tol en E.J.W. Constandse

Programma

De lezingen worden gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, 1215 JV Hilversum

De contactavonden vinden plaats in Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping).

Aan de excursies kan worden deelgenomen door alle leden, zonder aanmelding vooraf.

Zaterdag 21 april: Ochtend auto-excursie naar het veenweidegebied Waterland-Oost o.l.v. Antje van Slooten en Peter Jansen. Vertrek 7.00 uur NS-station Bussum Zuid. Weidevogels zoals grutto, tureluur, kievit, kempfaan, watersnip en diverse soorten eenden staan centraal.

Donderdag 26 april 20.00u: Lezing door de VWG Vogelfotografiegroep en het Centrum voor Natuurfotografie (Bethlehemkerk).

Op deze avond zal de VWG Fotografiegroep terugblikken op 2011 en haar plannen voor 2012 toelichten. Een van de plannen is om samen met het Centrum voor Natuurfotografie en het Goois Natuurreservaat een speciale vogelfotografiehut te realiseren in een van de gebieden van het GNR. Het fenomeen 'Vogelfotografiehut' zal worden toegelicht door Bart Siebelink van het Centrum voor Natuurfotografie.

Vrijdag 27 april: Avond wandelexcursie Cirkelbos Almere o.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen. Vertrek 19.00 u vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde van het Bastionhotel).

Waarnemingen uit het verleden geven geen garantie voor de toekomst, maar op eerdere excursies zagen we onder meer ijsvogel, grote lijster en wielewaal. We hoorden natuurlijk nog veel meer.

Zaterdag 5 mei: Kroondomeinen op de Veluwe o.l.v. Frank van de Weijer.

Vertrek vanaf parkeerterrein NS-station Bussum Zuid (aan de zijde van het Bastionhotel).

Lange wandeling in de uitgestrekte wouden van het Kroondomeinen Het Loo. Ver weg van de hectische Randstad vindt je hier nog enige rust en volop plek om urenlang te dwalen. Het is een omgeving voor bosvogels, diverse spechten, kruisbekken, geelgors, boompieper en appelvinken. Gaaien laten hier regelmatig hun mysterieuze zang horen. De bomen staan in blad. Nu komt het aan op het gehoor. Voor de gelukkigen is er misschien een glimp op te vangen van het grofwild dat hier zich in de vroege uren laat zien als je héél stil bent. We zijn ongeveer 15.30 uur terug.

Vrijdag 11t/m 18 mei 2012: Buitenlandexcursie naar Bulgarije Door enkele afzeggingen zijn er nog plaatsen beschikbaar voor deze reis. Inlichtingen bij Evert Constandse (tel: 035-5317565; evertconstandse@live.nl). Informatie over deze reis is te vinden in De Korhaan 45 (5):p. 205.

Zaterdag 12 mei: Vroege ochtendwandelexcursie Loosdrechtsche en de Kortenhoefsche Plassen

via het Oppad, Moleneind en Kromme Rade o.l.v. Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. Vertrek om 6.00 uur vanaf het begin van het Oppad aan de Emmaweg te 's-Graveland. Parkeren kan op het Zuidereinde 's-Graveland bij de voetbalclub aan het Kininelaantje. We gaan wandelen door het laagveenmoeras van legakkers, wateren en langs trilveengebieden. Het wordt een flinke tocht van 9 km, dus trek goede schoenen aan. We zullen veel riet- en watervogels horen en zien en ook aandacht besteden aan de vlinders en libellen. Omstreeks 12.00 uur zijn we weer terug.

Zaterdag 19 mei: Dag auto-excursie naar Texel o.l.v. Hugo Weenen en Adri Vermeule. Vertrek om 5.45 uur vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde Bastionhotel). We nemen de veerboot van 7.30 uur in Den Helder. Eenmaal aangekomen op Texel, speuren we eerst de Mokbaai af: hoeveel soorten halen we uit die honderden krioelende steltlopers langs de vloedlijn voordat het helemaal eb is? We vervolgen met een wandeling rond de Horsmeertjes, waar we hopen op de laatste zingende blauwborsten. Vervolgens gaan we kijken bij de Muy. Afhankelijk van de tijd die nog rest gaan we naar Wagejot, Ottersaat en Dijkmanshuizen (alleen die namen al !) aan de oostzijde om te ervaren dat donsjongen van steltlopers makkelijker te herkennen zijn dan je denkt. Er zal in ieder geval gelegenheid zijn om een blik op het wassende water van de Waddenzee te werpen en op de vluchten terugkerende steltlopers. Terug nemen we de boot van 16.00 uur, zodat we om 18.00 uur moe maar voldaan weer in Bussum zijn. Eten en drinken (en hopelijk zonnebrand) mee; we hebben een vol programma!

Zondag 3 juni: Dagexcursie heidegebied Kampina o.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen. Vertrek om 8.00 uur NS-station Bussum Zuid (zijde Bastionhotel); om 16.00 uur zijn we weer terug. De Kampina is een natuurgebied ten zuidwesten van Boxtel met afwisselend droge en natte heide, bossen, beken en vennen. Kortom, van alles wat. Het gebied is ook rijk aan vlinders en libellen, waaraan we ook de nodige aandacht zullen geven, zeker als de boomvalk een heidelibel vangt. We gaan een flinke wandeling maken, lunch en koffie meenemen!

In week van 1 tm 15 juni: Bezoek aan kerkuilenkast met jongen o.l.v. Hugo Weenen en Harry de Rooij (Kerkuilenwerkgroep/Roofvogelwerkgroep). Het aantal deelnemers zal beperkt zijn. Verzamelpunt wordt de avond van tevoren bekend gemaakt via een e-mailbericht. U dient zich van te voren per e-mail aan te melden.

Zaterdag 16 juni: Dagexcursie Bargerveen o.l.v. Dick Jonkers en Bertus van den Brink. Vertrek om 5.00 uur vanaf het NS-station Bussum Zuid (zijde van Bastionhotel). Dit wordt een dag om te genieten van alles wat dit hoogveengebied te bieden heeft. Er is kans op minder alledaagse soorten als grauwe klauwier, blauwborst, koekoek, wielewaal, geelgors en geoorde fuut. Afhankelijk van het weer bestaat er ook een goede kans op het zien van diverse soorten vlinders, libellen en reptielen. Het gebied herbergt ook interessante planten en zoogdieren. Kortom, een gebied waar u zeker geweest moet zijn. Eten en drinken voor de hele dag meenemen en bij erg warm weer zelfs extra drinken. Horecavoorzieningen zijn er niet in dit uitgestrekte gebied. Vergeet ook de zonnebrand en muggenolie niet. Thuiskomst eind van de middag/begin avond.

Zaterdag 30 juni: Avondwandeling door de moerasgebieden van de Westbroekse Zodden o.l.v. Arnold Top. Verzamelen om 18.00 uur bij het NS-station Hollandsche Rading waarna we naar de startlocatie gaan, het Bert van de Bospad in het dorp Westbroek.

Zaterdag 7 juli: Natuurontwikkelingsgebied De Groene Jonker nabij Nieuwkoopse Plassen o.l.v. Bertus van den Brink. Vertrek om 07.00 (tot 13.00 uur) vanaf parkeerterrein NS-station Bussum Zuid (zijde van het Bastionhotel). 'De Groene Jonker' is een voormalig agrarisch gebied bij Zevenhoven, waar Natuurmonumenten in 2008 nieuwe natte natuur ontwikkelde om de Nederlandse wetlands te versterken. Een schitterend plas-dras gebied met vele slikjes, riet en grasland en een pioniersvegetatie van verschillende soorten bloemen en planten. Moeras- en weidevogels komen er om te rusten en foerageren. Zeldzaamheden als kleinst waterhoen en een aantal Rode Lijstsoorten waaronder: zwarte stern, geoorde fuut, kievit, grutto, waterral en porseleinhoen komen er tot broeden en de kans ze te ontdekken met hun jongen is dan mogelijk. De wandelroute leidt ons langs verschillende mooie plekjes waar we op een relaxte manier de tijd door zullen brengen.

Zaterdag 7 juli 2012: Nacht auto/wandelexcursie Vreugderijkerwaard en omgeving Zwolle o.l.v. Erik Hans van Stigt Thans en Frank van der Weijer. Vertrek om 17.00 uur vanaf NS station Bussum Zuid. Afhankelijk van het weer en wat we zien eindigt de excursie ter plaatse uiterlijk om 24.00 uur. Na een opwarmertje bij het mooie natuurgebied De Vreugderijkerwaard gaan we op zoek naar bijzondere nachtvogels in en om Zwolle. We hopen op soorten zoals kwartel, kwartelkoning en nachtzwaluw. Meenemen: eten, drinken, regenkleding en antimuggenmiddeltjes.

Zaterdag 25 augustus: Wieringen en Wieringermeer o.l.v. Hugo Weenen en Peter Jansen. Vertrek om 7.00 uur van NS-station Bussum Zuid (zijde Bastionhotel).

Zondag 2 september: Ochtend fietsexcursie door de Eempolders o.l.v. Piet Spoorenberg en Hugo Weenen. Vertrek om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de Theetuin van Eemnes (einde van de Meentweg, Gooyerweg). We zijn omstreeks 13.00 uur terug.

Zaterdag 15 september: Dag auto-excursie Lauwersmeer o.l.v. Poul Hulzink en Erik Hans van Stigt Thans. Vertrek om 6.30 uur vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde Bastionhotel).

Woensdag 26 september: 19.30 !!! uur. Avifauna-overleg in Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping). De onderzoekscoördinatoren bespreken de voortgang en de plannen voor het komende jaar. Geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Donderdag 27 september: 20.00 uur. Lezing 'Wie is dat toch met die telescoop?' door Rob van Hattem. Zie voor de inhoud van de lezing pagina 29 van dit blad.

Vrijdag 28 t/m zondag 30 september 2012: Najaarsweekend Texel.

We verblijven in de groepsaccommodatie De Stolp, Stolpweg 35, 1797 AW Den Hoorn- Texel.

De kosten voor dit weekend bedragen € 100,- per persoon, inclusief verblijfkosten en overnachting in de kampeerboerderij. Een fiets kan worden besteld voor € 10,- voor het hele weekend. Indien u er voor kiest eigen overnachting te organiseren blijft het tarief van deelname aan het weekend € 100. De overtocht naar het eiland is voor eigen rekening. De betaling dient te geschieden vóór 1 september 2012 op rekening 43.41.08.790 of postrekening 2529179 t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum. Onder vermelding van 'Najaarsweekend 2012 Texel'. De inschrijving is pas definitief nadat het ondertekende inschrijfformulier en de betaling zijn ontvangen. Inschrijving vindt plaats op basis van volgorde van ontvangst en betaling. Er is ruimte voor ca. 40 deelnemers. De voorwaarden voor excursies zijn van toepassing (zie het inschrijfformulier). Het inschrijfformulier kunt u downloaden via het Programma op onze website www.vwggooi.nl of op te vragen bij Han Westendorp (035-6423268). Het dient vóór 1 september 2012 volledig ingevuld en ondertekend te worden gezonden of gemaild naar:

VWG Het Gooi/Subgroep Excursies

p.a. H. Westendorp, h.westendorp@hetnet.nl

V.K. van Veenlaan 79, 1222 LX Hilversum

Zaterdag 13 oktober: Wandelexcursie Zanddijk en oeverzone Gooimeer nabij Naarden o.l.v. Dick Jonkers, Peter Jansen en Huub Casander. Vertrek vanaf parkeerterrein Speelpark Oud-Valkeveen, Oud Huizerweg 2, 1411 GZ Naarden.

Zaterdag 3 november: Wandeling Laarzenpad Naardermeer o.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen. Vertrek aan het einde van de Verlengde Fortlaan te Naarden.

Zondag 25 november: Auto- en wandelexcursie Oostvaardersplassen o.l.v. Antje van Slooten, Adri Vermeule en Huub Casander. Vertrek 9.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde Bastionhotel). De Oostvaardersplassen, altijd spannend; hoe is het weer; hoe zijn de wegen; liggen de plassen open of wordt er geschaatst; mogen we er wel of niet wandelen. Toch valt er altijd veel te beleven. Er zijn veel overwinterende eenden, ganzen, wulpen, ruigpootbuizerd, maar ook kans op een goudhaantje, kleine bonte specht en met een beetje geluk de zeearend.

Voorwaarden deelname excursies

Excursies

De in het programma aangekondigde excursies zijn, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld voor leden en huisgenootleden van de Vogelwerkgroep. Aanmelding vooraf is niet nodig, tenzij dit expliciet is aangegeven. Het meenemen van introducées ter kennismaking met de activiteiten van de Vogelwerkgroep is alleen toegestaan nadat de coördinator van de Subgroep Excursies hiervoor toestemming heeft gegeven. U wordt dringend verzocht geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen.

Een excursie binnen ons werkgebied vertrekt vanaf de plaats c.q. het natuurgebied waar deze wordt gehouden. De juiste plaats staat in het programma vermeld.

Bij excursies buiten ons werkgebied wordt vertrokken vanaf NS- station Bussum- Zuid (aan de zijde van het Bastion Hotel) tenzij anders vermeld. Er wordt gestreefd naar het gebruik van zo min mogelijk auto's. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Het is gebruikelijk dat de autokosten met de eigenaar/berijder worden verrekend. Van deelnemers aan de excursie wordt verwacht dat zij vóór de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

In principe gaan excursies altijd door. In sporadische gevallen (bijvoorbeeld als gevolg van extreme weersomstandigheden) vervalt een excursie of wordt deze doorgeschoven naar een andere datum. Wijzigingen op korte termijn worden (tot een dag voor de excursie) in het programma op onze website www.vwggooi.nl vermeld. Het programma op de website is leidend ten opzichte het programma in De Korhaan.

Weekends en excursies waarvoor betaald moet worden.

Indien betaald moet worden voor een excursie of voor een excursieweekend dienen de deelnamekosten altijd volledig te worden betaald. Bij de aankondiging wordt een datum genoemd waarvoor betaling dient te hebben plaatsgevonden. Deze deadline voor betaling is ongeveer tussen 6 en 8 weken voor het betreffende weekend of excursie. De volgende annuleringsregeling is van toepassing. Bij afmelding tot 4 weken voor het begin van een weekend of excursie waarvoor betaald moet worden, wordt 75% terugbetaald, bij 3 weken 50% en bij 2 weken 25% en bij 1 week 0%.

De favoriete vogelplek van Wouter Rohde

Lenny Langerveld

Waar?

De Kromme Rade.

Waarom?

U kent het paadje misschien wel, het gaat van de Kerkelanden richting Loenen tussen de Vuntus en Het Hol door. Vóór de gemeentelijke herindeling was het de grens tussen Holland en Utrecht en dat kun je nog goed zien aan de verkaveling.

Wat betreft vogels is het niet eens zo heel bijzonder. Rietvogels, bosvogels en overvliegende rovers zijn het standaardmenu. Toch heb ik daar het vrouwtje van de koekoek al vaker gehoord.

Sprinkhaanzanger en spotvogel staan ook op de lijst. De verrassing is altijd aanwezig, zo hadden we tijdens de laatste excursie daar halsbandparkieten en een grasmus.

Wanneer?

Ik kom er de laatste jaren in het voorjaar enkele malen en eerlijk gezegd niet alleen voor de vogels. Het is ook een landelijk bekende locatie voor laagveensoorten van libellen. Voor vogelaars is interessant dat de enige soort libel die je op geluid kunt determineren daar voorkomt: vrouwtjes Groene Glazenmaker die ritselen tussen de harde bladeren van de krabbescheer om onder water hun eieren af te zetten. Er komen veel soorten dagvlinders voor, waaronder het landkaartje.

Alleen of samen?

Meestal ga ik samen met mijn vriend Michel Vlaanderen. We fotograferen graag en proberen ondertussen de vogels op geluid te determineren. Sinds enkele jaren hebben we samen de excursie over het Oppad en de Kromme Rade in het excursieprogramma opgenomen. Ook dit jaar gaan we dat rondje weer lopen in ik nodig iedereen uit om mee te lopen: 12 mei om 6.00 uur 's ochtends.

merel

*'k weet niet waarom hij het doet-
of hij het van zijn vakbond moet
maar of hij nu Marie zijn vrouw
verzekert van zijn huwelijkstrouw
of hij een nieuwe jacht begint
dan wel een sterk verhaal verzint
of hij op Piet de Kater scheldt
dan wel marie een wurm voerspelt
het is altijd weer zoet fluweel
wat opwelt uit zijn merelkeel
er is iets in me dat almaar niet snapt
hoe hij dat bij den hemel lapt.*

J.C. van Schagen, uit: Gedichten (de Prom, Baarn)

Kor Haan

